el Pou de la gallina
www.elpou.cat
Revista manresana d'informació i opinió
Desembre 2008 - Núm. 238 - 4 €

Conviure amb les malalties mentals

L'entrevista a Antoni Prat, advocat

ESTALVI REGAL

des de 1.000€ d'ingrés[1]

Emporti's un d'aquests fantàstics productes **fent una aportació o traspàs a qualsevol dels reconeguts Plans de Pensions de Caixa Manresa.** O, si ho prefereix, també els pot aconseguir **realitzant una Imposició a Termini.**

Vingui a Caixa Manresa abans del 16 de gener i triï el seu article!

(1) Supòsit calculat per a imposició a 12 mesos corresponent a retribució en espècie d'una coberteria Villeroy & Boch i sense remuneració en efectiu (3,66% TAE), que constitueix rendiment a efectes de l'IRPF. Subjecte a legislació fiscal vigent.

Oferta vàlida fins al 16 de gener de 2009 o fins a esgotar existències.

ESTALVIAR A CAIXA MANRESA

TÉ PREMI!

caixaManresa

Més informació: 902 36 25 29

www.caixaManresa.com

el Pou de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural El Pou de la gallina
President: Jaume Puig
Vicepresident: Jordi Sardans
Secretària: Lourdes Muñoz
Tresorer: Francesc García
Vocals: Joan Badia, Joan Cals, Carles Claret, Ramon Fontdevila, Josep R. Mora, Joaquim Noguero, Joan Segon i Teresa Torra

Carrer Sobrerroca 26, 1r 1a
Apartat de Correus 1 - Manresa
Telèfon i fax: 93 872 50 18
www.elpou.cat – elpou@elpou.cat

Membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal
Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador
Jordi Sardans

Cap de redacció
Carles Claret

Redacció
Sílvia Berengueras, Meritxell Casas, Jordi Estrada, Laura Fíguls, Josep M. Oliva, Joan Orriols, Joan Piqué.

Disseny
Domènec Òrrit
Maquetació
Joan Piqué
Portada
Francesc Rubí (a la foto, Centre de Salut Mental –CSAM– de Manresa)
Fotografia
Jordi Alavedra, Francesc Rubí
Webmaster
Joan Orriols

Col·laboradors: Jordi Badia, Isaac Bosch, Lluís Calderer, Llorenç Capdevila, Anna Crespo, Laura Estrada, Manel Fontdevila, Xavier Giol, Dani Hernández, Daniel Martínez, Olga Molina, Anna Navarro, Enric Oller, Conxita Parcerisas, Marcel Pérez, Maria Picassó, Ignasi Torras, Joan Vilamala.

Expansió publicitària:
Publicitat Clarena.
C/ Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86
Impressió: INOM, SA. Era de l'Huguet, 7. Tel. 93 878 41 20
Distribució: Llibreria Sobrerroca, SA. Tel. 93 873 44 58
Dipòsit Legal: B-13.528-1987

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'**El Pou de la gallina**

Enclaustrament forçós

Malgrat que els avenços en el camp mèdic i farmacològic han permès millorar força la qualitat de vida dels pacients afectats per malalties mentals, no podem oblidar que l'objecte d'estudi desencadenant de tots els trastorns de caràcter psiquiàtric, el cervell, és, sens dubte, l'òrgan més desconegut i inexplorat de l'ésser humà per part de la ciència. Si l'estudi del cervell esdevé un gran interrogant, encara ho són més la majoria d'afeccions encapçalades per la depressió, l'esquizofrènia, el trastorn de dèficit d'atenció i hiperactivitat, el trastorn límit de personalitat o l'autisme, entre d'altres. Totes aquestes malalties estaran a l'aparador de *La Marató* de TV3 per, sobretot, incentivar la sensibilització i vèncer, a partir de la seva divulgació en càpsules inintel·ligibles, la ignorància que la majoria de la societat té sobre els seus símptomes i els seus tractaments. És clar que, per molt poder comunicatiu que tinguin fenòmens com *La Marató*, només els que viuen en les seves pròpies carns les malalties són capaços d'expressar els efectes devastadors que poden tenir aquestes sobre la vida de les persones. Vèncer la ignorància col·lectiva és tan important com l'efecte d'alguns psicofàrmacs que permeten a alguns malalts portar una vida pràcticament normal malgrat les seves diagnosticades afeccions.

Arran del potent altaveu de *La Marató*, hem volgut cercar un punt de vista diferent però paral·lel a la realitat diària d'aquestes malalties. La parella, els pares, els fills, la família en general o l'entorn més proper dels malalts pateix un desgast constant i una realitat crua i frustrant capaç d'arribar a situacions límit. Aquest mes veurem com els familiars de pacients amb problemes de salut mental s'han de preparar i cercar suports de tot tipus per continuar sent útils davant dels afectats i no desmuntar-se ells mateixos. També veurem com la salut mental trenca parelles i desestructura famílies i ens adonarem que, especialment en l'àmbit més local i proper, moltes vegades aquestes malalties esdevenen estigmes insuportables. Insuportables tant per als familiars com per als afectats, que sumen a les angoixes i inseguretats causades per la malaltia la frustració i la impotència que viu el seu entorn més proper. La convivència amb malalts mentals esdevé un tema delicadíssim que hem intentat abordar respectant l'anonimat d'algunes persones per no caure en els paranys del periodisme groc i del sensacionalisme més gastat al qual han recorregut d'altres per reflectir quotidianitats marcades per altes dosis de sofriment.

Un sofriment que no té res a veure amb la frivolitat amb la qual moltes vegades es tracten els trastorns de salut mental i l'onada indiscriminada i poc rigorosa de tractaments inconscients de molts facultatius amb psicofàrmacs per eradicar, sense un examen profund, les seqüeles de vides estressades, sedentàries i poc sanes a les quals molts es sotmeten per evitar dedicar-se uns pocs moments al dia a un mateix. Tot plegat també explica el triomf de les tècniques orientals de relaxació, d'activitats com el ioga i de tot un nou conjunt de tècniques relacionades amb la necessitat de conèixer-se a un mateix. Un bon principi per a la majoria de persones que dista molt de les realitats que descrivim en el tema central i que per força ens han de conscienciar de la importància i el respecte amb el qual cal tractar la salut mental i la necessitat de conèixer-la i valorar-la per no condemnar els afectats i les seves famílies a un enclaustrament forçós. ■

el Pou de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió
Número 238 - Desembre 2008

el Sumari

De mes a mes 6

Biografies anònimes
Conxita Parcerisas 9

Observatori de natura
Jordi Badia 10

TEMA DEL MES:
Els familiars dels malalts mentals lluiten contra l'estigma social
Sílvia Berengueras 12

A propòsit
Josep M. Oliva 20

Cròniques de Lluny
Montserrat Closa, Tarba
Marta Escudé, Chicago 21

Moure el món
Carme Torres
Meritxell Casas 22

Pou *Jove*

Masies del Terme
El Molí
Jaume Puig/Francesc Rubí 23

Entrevista a
Antoni Prat Camps
Jordi Sardans 24

Imatges de la dictadura
Ignasi Torras 29

Tastets de motor
Ford Fiesta: batalla pel lideratge
Enric Oller i Carbó 31

Fila Cultural
L'or incolor de Josep Alabern
Feliu Codina 32

Arts
Llorenç Capdevila
Rosa Clarena 34

Quadern obert
Pura Travé / Lluís Calderer 35

L'ull de la càmera
Lluís Calderer 36

el Cul del Pou 37

notícies del pou

Robert Martí, Joan Soler i Joan Francesc Baltiérrez, durant la taula rodona, al Casino

Els vins del Bages, al Casino

El dia 5 de novembre es va fer una nova taula rodona, dins del cicle *Temes del Pou*, al Centre Cultural del Casino, sobre el tema: *Els vins del Bages*, que va comptar amb la presència de Joan Francesc Baltiérrez, secretari de la Denominació d'Origen Pla de Bages; Robert Martí, president de la Confraria de Vins del Bages, i Joan Soler, enòleg del celler Masies d'Avinyó.

Calendari del 2009

Com cada any, els lectors de la revista trobaran en aquest exemplar de desembre el *Calendari del Pou*, corresponent a l'any 2009 i dissenyat i il·lustrat per dibuixants de l'Estudi Blau, de Manresa.

EL DIT A L'ULL

JORDI SARDANS
jsardans@elpou.cat

Memòria històrica traïda

Novament l'estat ha trobat la manera de desvirtuar la història i amagar una vegada més la veritat sobre el que va passar a la Guerra Civil, responsabilitat dels enemics de la democràcia. Per més perdons que s'atorguin els corruptes vencedors d'aquella guerra imposada per ells mateixos, per més mentides que s'inventin sobre la suposada set de venjança dels republicans espoliats, denigrats o assassinats durant la Dictadura, res no farà canviar la realitat. Que els franquistes hagin estat venjatius fins a límits malaltissos no ha de fer pensar que els demòcrates actuïn de la mateixa manera. I és precisament per això que no calia arribar a pactes humiliants entre franquistes i partits reformistes durant la Transició, que van desnaturalitzar moltes coses, entre elles el passat històric, tant el particular com el nacional que també ens ha quedat més malmès del que ens pensàvem.

Tots els països que s'han interessat per la recerca de la seva memòria històrica ho han fet en funció del concepte de justícia, que és la base sobre la qual es pot revisar i dignificar el passat. Però, el nostre estat té dos problemes en aquest sentit: malament anem quan una causa tan seriosa com aquesta es deixa en mans d'un jutge mediàtic que es creu per damunt del bé i del mal, de manera que els seus propis companys de l'Audiència Nacional el declaren incompetent per investigar els crims comesos pels franquistes; i l'altre, encara més greu, és que sense reformar profundament el sistema judicial, on dominen sectors conservadors i on s'amaguen tics reaccionaris, amb alguna sentència esperpèntica, no hi ha gaire cosa a fer. Per tant, urgeix una democratització profunda del poder judicial, per poder començar a fer justícia a aquells a qui es va enterrar injustament i els seus botxins (els d'ahir i els d'avui) només volen que oblidem i els oblidem. Doncs no, justament cal fer tot el contrari: investigar, denunciar i qüestionar tots aquells sectors del poder interessats a amagar el nostre passat.

cartes al pou

Un circuit a la falda de Collbaix?

Fa poc ens vam assabentar del projecte d'un promotor privat per construir un circuit de karting en un terreny de més de 10 hectàrees just a la falda de Collbaix. Segons el projecte, el circuit es complementa amb ni més ni menys que 4.000 metres quadrats construïts i un pàrking de 2.000 places. Tot això, en un espai al final del terme de Rajadell, però que voreja i traspassa el de Manresa i que queda a nomes 4 km del centre de la ciutat. En el nou Pla territorial parcial de les Comarques Centrals, el sòl en el qual es pretén implantar el karting es considera de protecció territorial d'interès agrari i/o paisatgístic. Però sorprenentment, i encara no transcorreguts ni tres mesos d'ençà de l'aprovació d'aquesta eina d'ordenació del territori, l'empresa promotora pretén saltar-se la protecció a través de l'argumentació que el projecte constitueix una actuació específica d'interès públic. Si ens refiem de la qualificació donada a aquest espai pel nou pla, aquí no s'hi pot fer res. El que preocupa, però, és què entendrà l'administració, o quines pressions tindrà a l'hora de decidir què és el que té interès públic. És interès públic un macrocircuit que beneficiaria uns pocs i que canviaria radicalment aquest entorn amb un impacte visual, de soroll, pol·lució i llum nocturna brutals? O, és d'interès públic el manteniment d'aquets terrenys com el que han estat qualificats en virtut del valor agrícola i paisatgístic proper a la ciutat i dels quals en gaudeixen a diari milers de ciutadanes i ciutadans de Manresa i Sant Joan, sense oblidar el veïnat que hi habita.

Per si els promotors no n'estaven informats, els diré que Collbaix representa per a Manresa i Sant Joan de Vilatorrada la muntanya, l'excursió, el passeig, la caminada, els dijous gras de les escoles, les sortides dels caus i els mijacs, els circuits d'entrenament dels atletes, una zona per a la pràctica del parapent, i on es fan autèntiques, saludables, barates, sostenibles i silencioses activitats d'un interès social i públic, que si sempre han estat importants, avui, en el moment que vivim de crisi de valors, de crisi econòmica i energètica i del clima, és més imprescindible que mai. No sé si a Catalunya li és en aquets moments necessari un projecte com aquest. Encara que se'm fa estrany, no voldria jutjar si la construcció d'un circuit de competició de motor mereix una subvenció de més de 1,8 milions d'euros de la secretaria general d'Esport, però del que estic completament segur és que qui hagi promogut aquest projecte s'ha equivocat de lloc. A Collbaix no. Busquin alternatives. A Collbaix mai.

Jaume Torras Torra

P.S.: Si algun particular o entitat, es vol adherir a la campanya que diferents entitats hem endegat en contra de la localització d'aquest nou intent d'agressió ambiental, podeu consultar a *www.meandremanresa.com*

El Pla Territorial, tocat i enfonsat

El mes de juliol de 2005, la Comissió d'Urbanisme de Barcelona aprova definitivament la Modificació Puntual de les Normes Subsidiàries de Rajadell promogudes per l'Ajuntament i amb l'objectiu de construir un polígon industrial. Aquesta modificació consistia a requalificar 26 hectàrees de terreny qualificades com d'alt valor agrícola pel Pla Director Urbanístic del Pla de Bages, a zona industrial. Aquests terrenys, ubicats a tocar del poble de Fals (Fonollosa) pretenen acollir una empresa de subhasta de cotxes, que ocuparà 10 ha de terreny i donarà feina, segons va explicar l'Ajuntament de Rajadell als veïns, a 70 o 80 persones, també, una zona d'activitats complementàries a l'activitat de subhasta, una gasolinera i un hotel. Sí, sí, un hotel al polígon industrial.

Modificació de les normes, tramitada en el temps rècord de menys de sis mesos, saltant-se els informes desfavorables de Medi Ambient i de la ponència tècnica d'Urbanisme, a més de les mateixes normes del municipi. Per tant, una cacicada de l'Ajuntament de Rajadell i de la conselleria de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat, que hem denunciat una colla de veïns i veïnes de Fals davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el qual ens l'ha admès a tràmit. La tramitació va ser tan ràpida, perquè aquesta anava en contra de les determinacions del Pla Director Urbanístic del Pla de Bages (llavors en tramitació) i del futur Avantprojecte de Pla Territorial de les Comarques Centrals, i tenia per objectiu ser aprovada abans que qualsevol d'aquests plans.

Avui, l'Ajuntament de Rajadell té sobre la taula un projecte per construir un karting a la falda de Collbaix, als plans de ca l'Alegre. Una altra vegada, el projecte es planteja al límit del seu terme municipal, en contacte amb els municipis de Manresa, Fonollosa i Sant Joan de Vilatorrada, i el que és més important, als peus de la muntanya de Collbaix, element significatiu del patrimoni natural de la comarca. La zona on es planteja el projecte de karting està protegida pels seus valors agraris i paisatgístics pel Pla Territorial de les Comarques Centrals, per tant, no ens hem de preocupar, la lògica diu que aquest projecte serà rebutjat ja que va en contra de les determinacions del Pla. O sí que ens hem de preocupar? Doncs, ens hem de preocupar perquè el Pla Territorial té una carta amagada que es diu *«interès públic»*, que bàsicament consisteix que per molta protecció que se li assigni a un terreny, si una actuació és d'interès públic aquesta es pot desenvolupar. La declaració d'interès públic correspon al ple de l'Ajuntament de Rajadell, i el promotor del karting ja ha manifestat que la sol·licitarà.

Ambdós casos, karting i polígon industrial, presenten uns patrons comuns: manca d'informació pública, ubicació a tocar del límit municipal, diàleg inexistent amb els municipis veïns, destrucció de planes d'alt interès agrícola i paisatgístic, manca d'estudis d'alternatives, tramitació i implantació legalment dubtosa, etc. Els ingredients perfectes per generar conflicte amb veïns afectats, municipis veïns, entitats ciutadanes i grups ecologistes. I davant d'aquestes situacions, em pregunto: on és el govern del nostre país? Doncs bé, està al darrera de tot això i n'és el màxim responsable i promotor. En el cas del polígon industrial, una empresa de subhasta de cotxes es posa en contacte amb el CIDEM (llavors conselleria d'Economia) perquè beneeixi la seva implantació a Catalunya, i més concretament a Rajadell, i s'encarregui que la tramitació no sofreixi cap contratemps. En el cas del karting, és la Federació Catalana d'Automobilisme que es posa en contacte amb la Secretaria General de l'Esport, que beneeixen el projecte de circuit de karts a Rajadell i els atorguen una subvenció de 1,8 milions d'euros. Escandalós! Què es podria fer per l'Esport Català amb aquesta quantitat de diners? Finalment, deixeu-me dir que des de fa cinc anys i mig sóc regidor d'un Ajuntament, el de Fonollosa, i que estic cansat de rebre lliçons de bon govern per part de la Generalitat de Catalunya, explicant que cal fer polítiques locals basades en la transparència, la transversalitat, i bla, bla, bla... Xerrameca! Si volen donar lliçons, primer cal predicar amb l'exemple.

Alfons Parcerisas

Nota de la Redacció: El mes passat, a la secció *Masies del terme*, es va produir un error a l'encapçalament, ja que la masia reproduïda era el Mas Balcells, al peu del Collbaix, i no pas el mas del Grau, publicat en el número anterior.

La Mediterrània desafia la pluja

2 de novembre. Malgrat la pluja, la treva del diumenge a la tarda permet que l'espectacular crema de les *farchie* del poble italià de Fara Filiorum Petri posi fi a l'onzena Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional. El dia abans, el Passeig i els carrers més cèntrics s'omplen de gom a gom. i l'*Entrà Mora* aconsegueix atreure l'atenció. A la sala gran del Kursaal, el Pont d'Arcalís porta l'espectacle de celebració del seu 18è aniversari, i més tard, el Quico, el Célio, el Noi i el Mut de Ferreries omplen la plaça Major.

SOS Tucumán homenatja els col·laboradors

3 de novembre. En un acte a l'auditori de Caixa Manresa, la Fundació SOS Tucumán reconeix les persones i entitats que hi han col·laborat al llarg dels cinc anys de vida de l'ONG. Amb l'assistència del vicepresident del govern Josep Lluís Carod Rovira, es lliuren els premis Solidaritat a l'Instant (MRW), Compromís Solidari (Alexandre Blasi), Comunicació i Solidaritat (Grup Taelus), Solidaritat i Creativitat Solidària (Esparbé SA) i Solidaritat i Sensibilitat Social (Jordi Valls).

Un incendi causa dos morts per asfíxia

7 de novembre. Un incendi iniciat a causa d'una cigarreta provoca la mort per asfíxia d'una mare de 98 anys i el seu fill de 60 en un pis del barri de la Font dels Capellans, a més de ferides lleus a dues persones més.

Manel Camp presenta 'Tornassol'

7 de novembre. La Sala Gran del teatre Kursaal s'omple en el concert de presentació del treball de jazz Tornassol, de Manel Camp Jazz Quartet, amb Manel Camp (piano), Lluís Ribalta (bateria), Horacio Fumero (contrabaix) i Mathew Simon (trompeta).

S'acaben les obres de la plaça Gispert

8 de novembre. Una festa per als infants i una ballada de sardanes precedeixen l'acte oficial d'inauguració de la nova plaça Gispert, que s'incorpora des d'ara a l'illa de vianants del barri antic.

Arrenca la Casa de la Música

8 de novembre. Prop de 500 persones assisteixen al concert de presentació de la Casa de la Música de Manresa, a la vela del pati del Casino, amb Chico Ocaña, Prat's Sound Sistema i Manresa Fracàs Dub.

El Casal Cultural presenta 'Encontres'

15 de novembre. L'esbart del Casal Cultural de Dansaires Manresans presenta a la Sala Gran del Kursaal Encontres: de Casamance a Catalunya en blanc i negre, espectacle que combina música, dansa, pintura, escenografia i vídeo, en una fusió de les cultures tradicionals catalana i sengalesa.

Una jutgessa prohibeix els balls al carrer

17 de novembre. A causa de la demanda d'una veïna, una jutgessa del Jutjat Contenciós Administratiu núm. 5 de Barcelona prohibeix l'Ajuntament de Manresa –que anuncia que recorrerà

Alabern rep el Bages de Cultura

28 de novembre. Amb el saló de sessions de l'Ajuntament ple, es lliura el Premi Bages de Cultura a l'enginyer industrial Josep Alabern. En el transcurs de la sessió, presidida pel conseller d'Innovació, Universitats i Empresa, Josep Huguet, també s'hi lliuren els premis Antoni Esteve, *ex aequo* a Paula Font Sala i Marta Sixto Ruiz, i a Jordi Serra Morales, Col·legi d'Arquitectes, *ex aequo* a Marc Casany Estrada i Anna Ribera Canyadell, Fundació Orfeó Manresà a Joan Vilamala i Terricabras, Jacint Carrió i Vilaseca *ex aequo* a Lluís Soldevila i Albert Serra (menció especial a Marta Pinzolas Torruella), Òmnium Cultural del Bages de Planificació Lingüística a Clara Castelltort Capafons i Carles de

Rosselló i Peralta, Regió7 de Comunicació als Serveis Informatius d'Olesa Ràdio (menció especial per a Ramon Soler i Riba), Sibelius de Cantautors a Jordi 'Jet' Serra, i Treballs de Recerca per a Joves a Anna Solé Pascual i M. Alba Castro Torruella.

Carles Cases clou el desè Fecinema

16 de novembre. El concert de la banda de Carles Cases, que uneix música i les imatges del film de Brian de Palma *Els Intocables d'Eliot Ness*, tanca la desena edició del Fecinema, en una gala al Kursaal en què l'actriu manresana Asunción Balaguer rep el Plácido d'Honor del festival. Els altres premis d´Honor són per als directors Jaume Balagueró i Paco Plaza i per al president de Filmax, Julio Fernández.

la sentència– autoritzar qualsevol espectacle a la via pública durant els caps de setmana, tret de festes assenyalades o *«patronals»*, i el condemna a pagar una indemnització de 18.000 euros.

El Peguera i Òmnium guanyen el premi Educa'Manresa

21 de novembre. A la Sala Petita del teatre Kursaal, es lliuren els dos premis de la primera edició de l'Educa'Manresa a l'AMPA de l'institut Lluís de Peguera pel seu projecte *Tallers compartits* i a Òmnium Cultural del Bages pel seu projecte *Quedem per veure el Bages amb uns altres ulls*.

Jove Cambra lliura els Bagencs 2008

21 de novembre. El restaurant Món Sant Benet acull el lliurament dels guardons de Jove Cambra Internacional de Manresa a l'esportista Gil Garcia, el metge Lluís Guerrero i l'Associació Sociosanitària de Manresa.

ExpoNeu incorpora esports de risc

23 de novembre. La 23a edició d'ExpoNeu, que incorpora un parc d'atraccions a l'exterior, amb exhibicions de snow i esquí de rampa, aplega una cinquantena d'estands i atreu més de 10.000 visitants.

Caminada per la riera de Rajadell

30 de novembre. Unes dues-centes cinquanta persones es troben als plans del Cuques per fer la Primera Caminada per l'Itinerari de Natura, Salut i Modernisme, per conèixer els element naturals i del modernisme que es troben en el recorregut.

Obre l'aparcament de la plaça de la Reforma

29 de novembre. L'esperat pàrquing de la plaça de la Reforma, amb capacitat per a 350 vehicles, obre portes, tres setmanes després que l'Ajuntament organitzés una visita guiada que va permetre a més redescobrir el camí dels Corrals.

La Fira anima el comerç

30 de novembre. Una gernació omple el centre de Manresa, en el darrer dia de la fira de Sant Andreu, que porta prop de 300 parades als carrers i activitats com l'exhibició d'esports rurals bascos, entre els quals destaca la talla de troncs. ■

Una de freda...

Veient la fotografia a *Regió7* de la delegació manresana a la plaça de Sant Jaume, pidolant a la Generalitat, somrients i feliços, podríem pensar que els havia tocat la *loteria politicoadministrativa*. Però res de res, tornen amb la cua entre cames, sense un euro, però això sí, amb molt suport moral (quin ridícul) de Carod-Rovira. Almenys, les samarretes *Tots som Manresa* que es venen a deu euros compten amb el suport popular, fins i tot de les diferents afeccions basquetbolistes de l'estat. La regidora Sensat potser no té la culpa d'ocupar una regidoria que li va tocar per consens i és evident que no domina, però és clar que amb les seves declaracions culpabilitzant els diversos directius manresans (ara parlem de futbol) tampoc no ajuden a tirar endavant els equips locals. Tant Manel Sánchez com Estanislau Nadeu han criticat la regidora, que sembla viure en una altra ciutat. Pensem que l'esport manresà mereix millors directius, però per descomptat, també millors polítics.Si no, entre tots acabaran per portar el bàsquet i el futbol manresà definitivament al clot!

...i una de calenta

El desè Festival de Cinema Negre de Manresa va veure com augmentava l'afluència de públic, fruit d'una programació interessant i d'una relativa millor publicitat del festival, sense arribar, però, a les exageracions que afirmen que hi havia ple a la gala de clausura, quan l'amfiteatre del Kursaal només va omplir fins a la sisena fila. Malgrat tot, el cert és que les pel·lícules més significatives van gaudir de força públic. En un any en què la qualitat dels films no ha estat el millor, el públic ha respost de manera força positiva, malgrat fins i tot –ho hem de remarcar un any més– la feblesa organitzativa que ha portat a recaure en errors que es repeteixen any rere any, en el sentit d'haver de substituir a darrera hora una pel·lícula anunciada. És evident que s'haurien de corregir aquests errors i frenar l'autocomplaença, però també és cert que el festival es consolida any rere any, amb pocs mitjans. Aquest fet és un èxit dels organitzadors que cal reconèixer i valorar, així com la seva constància i sacrifici, i felicitar-los-en sincerament.

DISSENYEM LA TEVA IMATGE

Cartells de gran i petit format,
sobre suports i acabats d'alumini.

Estampació de Samarretes,
Mouse pad, Puzzles, Carpetes, etc...
amb vinil, transfer, serigrafia.

Displays i Publicitat.

Retolació petit format.

Targetes, papereria, disseny...

Barcelona, 88 • 08242 Manresa
Tel. 93 878 42 90 • Fax 93 878 42 92

Av. Bases de Manresa, 49 • 08242 Manresa
Tel. 93 874 37 05 • Fax 93 873 68 39

REMSA

remsa@remsasl.com · www.remsasl.com

AR/ESPIL

ARMARIS
A MIDA

sense
obres

C. Cos, 31 baixos
Tel. 93 872 94 33
Fax 93 875 31 04
08240 Manresa

Per a anuncis en
aquesta revista...

clarena s.c.p.

PUBLICITAT

C/ Urgell, 38
Tel. i Fax 93 872 43 86
MANRESA

Per Nadal, felicitat,
per any nou, prosperitat,
i a la carretera, seguretat

MONTEPIO CONDUCTORS

www.montepioconductors.com

Oficines centrals:
08241 MANRESA (BCN)-Plaça Sant Jordi,1
Tel. 93 877 64 64 • Fax 93 877 64 60
montepio@montepioconductors.com

08600 BERGA (BCN) - Gran Via, 34
Tel. 93 822 22 86 • Fax 93 822 09 02
montberga@montepioconductors.com

25280 SOLSONA - Pl.de les Moreres, s/n.
Tel. 973 48 41 43 • Fax 973 48 38 65
solsona@montepioconductors.com

CONXITA PARCERISAS
cparcerisas@elpou.cat

Ana Sourkova: «No es dediquen prou diners ni atenció a l'educació»

Una foto actual meva i una altra de l'instrument rus que toco, el *vayan*, com l'acordió d'aquí, però amb botons en comptes de tecles

Tenia 28 anys quan, amb una amiga també russa, vam emprendre una aventura que ha marcat les nostres vides: venir a Espanya. Just arribar a Madrid vaig conèixer el Julio, un manresà d'origen castellà, que hi passava una setmana de vacances. Només jo i una maleta i es va enamorar de mi, i jo d'ell. Ens vam casar i tenim dos fills, el Mijail de 5 anys i el Marc de 10 mesos. Sóc d'Uvárovo una població de 35.000 habitants situada 700 km al sud de Moscou. El pare treballava a la indústria i la mare era professora de matemàtiques, ara ja estan jubilats. Les dones a Rússia es jubilen a 55 anys i els homes amb feines de risc també i si no als 60. La vida tampoc no és tan llarga com aquí. Tinc una germana més jove, es diu Olga i treballa en una òptica. Als 17 anys vaig anar a viure a Tàmbov, una capital de província de 200.000 habitants, a 100 km de casa meva. Treballava i estudiava. Vaig fer els estudis superiors de música, podria ser professora. Toco el *vayan*, un instrument rus que és com l'acordió d'aquí, però en comptes de tecles té botons. A l'Esclat m'han dit que aquí se'n diu acordió cromàtic. Tinc ganes de tornar a practicar i potser perdre la por i tocar davant de gent. Ja ho veurem.

Una de les coses que més em preocupa és l'educació dels meus fills i sóc molt crítica amb el que veig. Tenim una escola al carrer on vivim, l'Oms i de Prat, i el meu fill no hi va poder entrar. Em costa acceptar que hagin de guardar unes places per a nens que arribaran a mig curs i que el meu fill cada dia hagi d'anar amb l'autobús amunt i avall. Vinc d'un país on tenim escoles grans i equipades, amb aules especialitzades per cada assignatura amb molt material i amb llars d'infants que funcionen de set del matí a set de la tarda i que tenen llits de veritat. Em sobta que el meu fill al col·legi *Paidos* tingui piscina i pissarra digital i que l'escola de la Balconada no tingui gimnàs. Penso que el govern no dedica prou diners ni atenció al que és bàsic, l'educació.

Tinc ganes d'adaptar-me plenament i cap intenció de tornar al meu país. Per dura que sigui aquesta crisi no tindrà punt de comparació a la que he viscut allà, que no saps si s'acabarà mai. Treballo en règim d'autònoms, fent serveis domèstics. He estudiat el català i tinc parella lingüística per tercera vegada. Practico la conversa, parlo de temes que m'interessen i descobreixo la ciutat: fa pocs dies el Museu de Manresa. El vaig trobar interessant. També he cantat a l'Orfeó una programació del romanticisme, va ser una bona experiència. Vull integrar-me en aquesta societat, per mi i per poder ajudar als meus fills.

Dies enrere vaig veure un programa que la televisió espanyola feia des de Rússia. Hi sortien homes i dones russos observant el plató i tota la moguda. Vaig veure les seves cares tristes, serioses, amb mirades de desconfiança i preocupació. Fins i tot els nens. No ho vaig poder resistir. Abans no me n'adonava, però ara em trenca el cor que la meva gent no somrigui com la gent d'aquí, que no pugui gaudir de la vida, del present. És l'educació que hem rebut? Són les dificultats econòmiques? Ens espanta el que és nou? Ens falta l'energia del sol?... Jo ara sempre dic «*somriu*» quan faig una foto a la família. ■

Text: **JORDI BADIA** / Fotos: **ORIOL OMS I FLORENCI VALLÈS**

El gaig dispersa les glans

Ara que fa anys que el col·lectiu ecologista l'Alzina ja no convoca aquelles sortides de reforestació els diumenges al matí, us preguntareu: qui sembra les glans als espais desforestats? Com s'ho han de fer les glans madures per anar més enllà de sota la capçada de la seva alzina, el roure o el garric progenitor? Perquè, pesades com són, el vent no les pot disseminar com si fossin els angelets d'un pixallits. Les glans no tenen un pinyol dur com el de les cireres o de tants altres fruits en drupa o en baia que es mantingui viable després de travessar el tub digestiu d'un animal, sinó que la gla és la pròpia llavor. Si un animal se la menja, tant li fa que sigui ratolí, senglar, xai o humà, adéu-siau a la gla. Les glans tampoc no tenen apèndixs per enganxar-se al pèl dels mamífers, ni la mida adequada perquè les formigues treballadores se l'enduguin. Amb sort poden rodolar un o dos metres avall, i prou.

Per acabar-ho d'adobar, la gla és una llavor molt nutritiva per poder alimentar el creixement ràpid de la radícula. Però per això mateix el seu futur és encara més negre, ja que molts animals la busquen amb afany. Un dels principals depredadors de glans és el corc o diabló de les glans (*Curculio elephas* i *Curculio glandis*), uns escarabatets amb una llarga trompa, típics representants de la família curculiònids. Poca broma amb els curculiònids! Ells són la família d'éssers vius més diversificada a la Terra; compta amb 60.000 espècies descrites! Amb la trompa, les femelles perforen la gla quan encara és verda i ponen dins un o dos ous. La larva, un cuquet blanc i tou, creixerà ben alimentada per la gla fins que, quan la gla buida interiorment caigui a terra, foradarà la clofolla, sortirà i s'enterrarà per pupar i passar a la vida adulta.

Els ratolins, el ratolí mediterrani (*Mus spretus*) i el ratolí de bosc (*Apodemus sylvaticus*), sempre famolencs, són uns altres depredadors implacables de glans. Poden liquidar la collita sencera d'una alzina o un roure. Quan ja s'han cruspit totes les glans del terra, amb el seu olfacte fi poden detectar encara glans enterrades. A les plantades de glans organitzades pel col·lectiu ecologista l'Alzina s'utilitzaven gàbies fetes de malla de filferro per protegir les glans dels ratolins.

Els senglars tenen en les glans el seu banquet preferit. Si no han passat abans els ratolins, serà el senglar qui s'atipi de les glans caigudes. Els millors pernils són aquells que vénen de porcs que han pasturat glans en terrenys de devesa d'alzines. Les glans d'alzina són més dolces i comestibles que les de garric o de roure, i d'entre elles ho són més les d'alzina carrasca –l'alzina de fulles més petites amb contorn arrodonit i punxós, color general més grisenc i glans grosses- que les d'alzina vera –de fulles llargues, verd més intens i glans més petites. Hi ha però molta varietat en el gust de les glans; més dolç, semblant al d'una castanya, o decididament amarg. El Quixot guardava un saquet de les glans més dolces per oferir a la seva estimada Dulcinea.

També menja glans el gaig (*Garrulus glandarius*), l'ocell boscà de la família còrvids, parent de corbs, gralles i garses, que té l'ala de color blau. Com la formiga de la faula, el gaig és un ocell previsor. A finals de tardor busca les glans madures, les pren amb el bec i les enterra en múltiples llocs disseminats per menjar-se-les a ple hivern i a la primavera. Si les guardés juntes, molt fàcilment un ratolí o un senglar les hi pisparia totes. El gaig es fixa en referències visuals dels llocs per recordar uns mesos més tard on són les glans enterrades.

Excel·lents estudis de camp realitzats per investigadors del País Valencià documenten i mesuren la funció del gaig en la disseminació de les glans. Segons aquests estudis, el gaig selecciona positivament les glans d'alzina, per davant de les de roure i de garric. S'empassa primer, només fins a la gola, les glans més petites i pren després una gla més grossa que manté al bec obert. Així les transporta en vol i les enterra fins a un màxim de 500 metres d'allà on les ha collit, amb preferència pels espais oberts.

Però la memòria sovint falla i, sense anotacions ni GPS, moltes de les glans del gaig es queden oblidades, enterrades en llocs dispersos. D'aquesta manera, és el gaig qui dissemina les glans als espais desforestats i contribueix a l'expansió d'alzines, roures i garrics. La relació entre el gaig i les alzines i els roures és tot un cas de mutualisme entre dues espècies, sens dubte d'una gran transcendència al bosc.

La disseminació pel gaig també sembla explicar per què a la natura no s'observa la tendència a seleccionar-se alzines i roures amb glans cada vegada més grosses i nutritives, que donarien més oportunitats de supervivència al futur plançó. La mida del bec del gaig les limita. ■

Foto pàgina esquerra:
El gaig amb una gla de roure al bec, en una foto oportuníssima aconseguida per l'amic geornitòleg Oriol.

Foto pàgina dreta:
-El gaig, amb la seva característica banda de plomes blaves a l'ala
-El corc de les glans, entre dues glans de garric

Malalts mentals i familiars lluiten contra l'estigma social

La convivència amb malalts mentals greus propicia una esquerda en el si de moltes famílies, tot i que el suport d'aquestes esdevé vital per garantir als afectats una inserció tan normal com sigui possible. Sensibilitzar la població sobre les causes i el tractament d'aquest tipus d'afectacions contribueix a la major acceptació dels malalts i a eradicar els prejudicis que se'n tenen.

SÍLVIA BERENGUERAS

L.M. ja s'ha separat del seu marit dues vegades, quan ell deia que ja no podia més. Ara tornen a estar junts, però admet que no estan bé. Ara ja no sap si el conflicte amb la parella és per la incomprensió del seu marit, de qui reconeix també que està cansat de la situació, o per la malaltia que ella té. Des de l'adolescència pateix trastorns mentals i psicosomàtics, i finalment, al cap de més de vint anys de visitar una corrua de psicòlegs i psiquiatres, fa un any i mig, li van dir que tenia Trastorn Límit de Personalitat (TLP). Un dels molts símptomes del TLP és la dependència extrema d'algú o d'alguna cosa i L.M. té dependència afectiva del seu marit, que va conèixer als quinze anys. El TLP és potser el trastorn mental greu més desconegut. Segons el psiquiatre Jordi Giménez-Salinas, cap clínic del Centre de Salut Mental (CSAM) d'Althaia *«el símptoma clau és la buidor profunda que senten, sobre la qual expressen símptomes que van de la depressió al risc de fer-se o fer alguna cosa greu, i pot elaborar tot un conjunt de psicosis»*. També poden cometre algun fet greu, sobretot a si mateixos, els qui pateixen alguna esquizofrènia, en què es produeix una pèrdua del jo amb manifestacions evidents. Una de les més conegudes és la paranoia, creure que un és perseguit, que li volen mal o que es riuen d'ell.

Les anomenades malalties mentals greus també afecten el segment de la població infantil. A Catalunya, els trastorns conductuals infantils (de 0 a 15 anys) entre els quals també s'inclou el TDLH (Trastorn de Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat) afecten un 9% dels nens i un 4,1% de les nenes, segons publica el departament de Salut. Aquests trastorns, conjuntament amb la depressió, l'ansietat, l'esquizofrènia i el Trastorn Límit de Personalitat són el tema d'aquest any a *La Marató* de TV3. I és que segons el Pla d'actuació integral a les persones amb problemes de salut mental, elaborat l'any 2003, els trastorns mentals i de conducta tenen una elevada prevalença en la nostra societat i s'estima que un 25% de la població els pateix en algun moment de la seva vida.

Inauguració de les instal·lacions del CSAM. En primer terme, membres de l'Associació de Familiars de Malalts Mentals del Bages

Etiquetes i graus

No tothom qui té un trastorn mental és una persona potencialment perillosa o pateix una malaltia mental greu. Però certs tractaments periodístics de la informació, com el que va rebre el cas d'una metgessa de Madrid, que va acabar per apunyalar diverses persones en un hospital, tenen un ressò negatiu en la societat i fomenten l'anomenat estigma, l'etiqueta vergonyosa que rep l'univers de la malaltia mental. Des de l'Associació de Familiars de Malalts Mentals del Bages (AFMMB) afirmen que *«quan surt un cas així als mitjans de comunicació sembla que tractin a tots els malalts mentals d'assassins. Hi ha una discriminació de la malaltia mental, perquè en tots els crims no s'entra a dir quines malalties té l'assassí, només es diu quan té un trastorn mental»*.

A més, no tothom qui té una depressió o una ansietat té un trastorn mental greu, que sempre suposa una forta distorsió en el funcionament de la persona. Hi ha diagnòstics que ja indiquen la gravetat. Giménez-Salinas posa per exemple l'ansietat greu, *«quan el pacient no pot sortir de casa seva. El trastorn límit de personalitat per definició també és greu, les esquizofrènies també, però n'hi ha d'altres que són més lleus»*. A més, en aquest panorama de quadres de més o menys

Celebració reivindicativa durant el Dia Mundial de la Salut Mental

gravetat, els metges han de diagnosticar *«un pronòstic que es modifica per la gravetat i les circumstàncies personals»,* diu el doctor Giménez-Salinas. A aquesta dificultat, el també psiquiatre Felipe Olivares afegeix llavors que *«el límit del professional és difús. El seu criteri depèn de les actituds que mostra el malalt».*

L'aparició de la malaltia sol ser molt sobtada i majoritàriament a l'adolescència, quan s'han acabat els estudis universitaris o just al moment d'afrontar el món laboral o responsabilitats, en definitiva. D'altra banda, el psiquiatre Felipe Olivares, amb més de quaranta anys d'exercici professional a la sanitat pública i a la seva consulta privada, explica que, a diferència d'abans, actualment moltes malalties incipients ja reben assistència a atenció primària, el diagnòstic és més precoç: *«Això és avantatjós, però també té l'inconvenient que costa més d'acceptar la malaltia, perquè els símptomes no hi són tan evidents. Per aquesta mateixa raó tampoc no s'entén la medicació que reben, els efectes secundaris de la qual no es consideren lògics respecte dels símptomes. Però si se'ls diu que la malaltia pot anar a més, això pot facilitar l'acceptació».*

Un cop dur

Tant per a la persona malalta com per als familiars la notícia és un cop dur. Des de l'Associació de Familiars de Malalts Mentals del Bages, expliquen que *«abans de la malaltia tenim una llibertat i quan passa aquesta situació la llibertat s'acaba, perquè tot gira entorn de la nova situació. Això també passa en altres malalties, però en les mentals són persones que tenen moltes expectatives de vida, i és inevitable pensar què haurien pogut fer sense tenir-la. No és frustració, és ràbia de veure com una persona que tenia tota la vida per endavant com a mínim no portarà la vida que li pertocaria per edat o estudis. A més, els malalts han de continuar depenent dels pares, i això és dur si et poses a la seva pell».* Segons el psicòleg Carles Perarnau, que condueix les sessions de teràpia familiar de l'associació, els familiars passen una mena de dol, perquè les expectatives sobre la persona malalta es modifiquen amb la malaltia. En aquesta situació de xoc, és normal que les famílies estiguin molt angoixades, però el col·lectiu de familiars de malalts mentals afirma que en el moment del diagnòstic *«la sanitat no et dóna cap atenció psicològica fins més endavant, quan la patologia ja està més desenvolupada».*

A banda que les expectatives de vida del malalt es desmunten, les famílies també passen un procés de trencament amb estereotips sobre la pròpia vida. Com ens expliquen els seus membres, *«primer ho negues, et penses que a tu això no et pot passar. Hi ha famílies que no ho accepten i busquen un diagnòstic darrere l'altre fins que s'adonen que tots coincideixen, i n'hi ha d'altres que no ho accepten mai. Aquestes són les que pitjor ho porten, perquè fins que no acceptes una cosa no hi poses remei».* Els membres de l'associació afirmen que normalment aquestes famílies no els vénen. Quan ho fan, és perquè ja creuen que han de lluitar, fer alguna cosa: *«Has de descobrir un món nou que se t'obre i veure com t'hi pots adaptar al més ràpid possible. És bo afrontar-lo, comprendre què s'hi està fent, investigant al respecte, perquè això és esperança».* Per a Giménez Salinas, un altre punt de vista que oxigena la perspectiva de vida és veure que *«tot i haver-se trencat les esperances inicials sobre la persona, aquesta continua sent la mateixa, tant si està malalta com si no, i això és del que cal parlar per avançar».*

Convivència

Tot i així, l'acceptació és difícil, fins al punt que poden donar-se ruptures en el si de la família. En cas que el fill sigui el malalt, sol ser el pare qui marxa de casa i la mare, la cuidadora, es queda. L'associació de familiars afirma que molts homes no comprenen la situació i l'abandonen per comoditat. El trencament també pot donar-se per disparitat de criteris. Carles Perarnau apunta que *«en els pares es donen diferents maneres d'abordar la malaltia, per exemple, l'un sobreprotegeix el malalt i l'altre li exigeix. Seria útil que tots dos s'impliquessin igual en la malaltia, però tampoc no és necessari, i això cal entendre-ho».* El familiar es veu en la tessitura d'haver

CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT
Carrer de Jaume I, 8, 2n Tel. 93 872 17 07
manresa@cpnl.cat

«Establiments col·laboradors», una campanya per fomentar l'atenció al públic en català

«Establiments col·laboradors» és una campanya que el Consorci per a la Normalització Lingüística està fent a tot Catalunya per fomentar que el català sigui la llengua inicial d'atenció al públic en els establiments, sobretot en els comercials i del sector de l'hostaleria i la restauració.

El Centre de Normalització Lingüística (CNL) Montserrat i, per tant, els serveis locals i comarcals que l'integren, en el marc del projecte Voluntariat per la llengua, inicia aquesta campanya a fi d'augmentar l'ús del català en el teixit social del territori.

Els establiments que voluntàriament s'adhereixen a la campanya signen un acord de col·laboració amb el CNL en què es comprometen per exemple a fer la primera atenció als clients en català i mantenir la conversa en aquesta llengua, sempre que sigui possible.

Per a més informació al CNL Montserrat -carrer de Jaume I, 8, 2n de Manresa, tel. 93 872 17 07, www.cpnl.cat

ORTOPÈDIA MAZA

Treballem per donar solucions

- BOTIGA D'ORTOPÈDIA
- ORTOPÈDIA TÈCNICA
- ORTOPÈDIA ESPORTIVA
- SERVEI DE PODOLOGIA

Sant Josep/Tortonyes, 1-3 - MANRESA - **TEL. 93 873 68 00**

d'acompanyar els conflictes interns de la persona que està malalta. Tenen una sensibilitat molt més elevada i el conflicte pot ser constant. L.M. ho exemplifica dient que *«a cada moment tens un problema, i tens el dubte de si és per causa de la malaltia o perquè tens un problema en realitat»*. Per als malalts, segons l'associació, qualsevol circumstància quotidiana és un dilema. *«Si et conviden a sopar potser tindràs un petit conflicte amb la roba que et posaràs, però per a ells és un conflicte molt més gran. En aquestes situacions els pots tranquil·litzar parlant del fet amb normalitat, posant pros i contres damunt la taula i sobretot donant-los autonomia a l'hora de decidir»*. El col·lectiu reconeix que cuidar-los requereix de vegades fer un esforç emocional. El psicòleg Carles Perarnau veu en alguns familiars herois silenciosos, *«davant els quals em trec el barret per les situacions tan dures que afronten»*.

Les famílies també han de lluitar sovint contra la impotència. *«Calen molts esforços per fer un petit avenç. I quan la paciència s'esgota, te'n busques un altre sac. I si et sents col·lapsat és que tampoc no has tingut gaire cura de tu mateix, però si busques espais propis i comences per estimar-te a tu mateix, això reverteix en positiu en l'altre»*. Des del Centre de Salut Mental de la Fundació Althaia, el doctor Gimenez-Salinas explica que en la fase de rehabilitació del malalt es té cura especialment d'atendre el clima familiar. *«La família també pateix i expressa una sèrie de sentiments que a vegades són contradictoris. Senten molta culpabilitat per primer haver reaccionat cridant al malalt i després haver-lo entès. D'això en diem emotivitat expressada, que genera una hostilitat i tensió que cal rebaixar. Els donem pautes de reacció més adequades i que aportin comunicació»*.

Suport familiar

I és que per a la psiquiatria actual cal també tenir cura de les famílies, perquè són un aliat en tot el procés. Per al facultatiu Jordi Giménez-Salinas, *«la majoria entenen que són part del tractament i que ens porten a fer del malalt un ciutadà de dret. Fa quaranta anys la família era un element pertorbador, però des que la psiquiatria va anar evolucionant i traient els sistemes manicomials, òbviament l'única manera que el malalt progressi en el treball en comunitat és comptar amb la tasca de les famílies»*. A l'associació bagenca tenen clar que *«la família és molt important per donar seguretat als afectats. Has de potenciar una normalitat en tot, en la qual puguin viure. Perquè n'hi hagi, tota la família que conviu amb el malalt ha de dur la vida que havia*

Carles Perarnau: «El sistema hauria de donar molt més suport psicològic a les famílies. Una prova és que la societat civil s'organitza per ajudar-se en aquest tema»

Felipe Olivares: «De vegades es produeix una autèntica discriminació, es vulneren els drets dels malalts amb massa facilitat. La seva opinió no es té en compte»

seguit fins aleshores. Cal fer-ho així perquè si no et pots ensorrar pensant que la teva vida és molt desgraciada. És el prejudici en què cauen moltes famílies al principi».

Segons Carles Perarnau, el context familiar pot influir fins i tot en el moment de declarar-se la malaltia mental, pot serne una causa, *«si hi ha un mala convivència latent, junt amb la predisposicio genètica de la persona, naturalment. Per això és important fer prevenció dels conflictes familiars»*. Si la família no és estructurada, la intervenció costa molt més de fer. El sistema sanitari tiba de recursos socials per arribar-hi: *«A l'entorn del malalt se li ha de donar suport, tret que sigui tan catastròfic que no pugui fer res. Però un entorn així ja ens porta a donar una altra mena de respostes, ja sigui l'internament en residències, si es tracta d'una persona gran, o bé els pisos tutelats»*.

Però per molt que una família faci o deixi de fer, sembla que la malaltia continuï el seu curs. Carles Perarnau adverteix als familiars que ells no poden curar el trastorn mental. De vegades, i contra pronòstic, el malalt pot tenir rebrots o recaigudes en què fins i tot incorre en una situació de risc, i pot autolesionar-se o lesionar. L'associació de familiars constata que els malalts mentals *«ataquen quan se senten amenaçats»*. I matisen que *«hi ha més percentatge de persones agressives entre la població en general que en el col·lectiu de malalts mentals»*. El que sol succeir és que quan els episodis de violència els protagonitzen malalts mentals, aquests es magnifiquen.

Risc

Davant dels brots agressius que provoquen aquest tipus de malalties, el doctor Giménez-Salinas, aclareix que els pacients *«abans es fan mal a si mateixos que als altres. La primera norma és actuar sobre la gravetat dels símptomes i el risc vital que aquests pugui suposar per aquella persona tant a si mateixa com als altres»*. Quan L.M. es mira al mirall cada matí té *«la primera impressió del dia: torno a ser amb mi una altra vegada, i no en tinc gens de ganes»*. Ha tingut tres temptatives de suïcidi, per la qual cosa rep un seguiment freqüent i ha estat ingressada a l'hospital d'aguts després de cada temptativa. Durant l'estada a l'hospital només podia llegir. No podia sortir de l'habitació on no hi havia cap telèfon i des d'on sentia els crits de pacients. L.M. relata que *«sol haver-hi presidiaris i drogoaddictes»*. Aquest fet s'explica per la dinàmica que comenta el doctor Olivares. *«Al cap de setmana, tret de les dues hores de visita dels familiars, els pacients es passen el dia sols. Això es innecessari, com també que es tracti a tots els malalts mentals per igual durant l'ingrés»*. La diversitat de casos agrupats a les àrees de salut mental va propiciar que L.M. es commogués profundament davant del cas *«d'una nena amb anorèxia, que feia tres mesos que no veia els seus pares»*. En canvi, ella veia la família dos cops al dia, durant una hora, però els primers dies no veia ningú. L.M. sentencia que l'hospitalització esdevé com una presó per qui hi ingressa i afegeix que *«no hi ha hagut cap evolució en els diferents cops que hi he estat»*. L'últim va ser el 2007.

Tot i la crua situació derivada de l'ingrés hospitalari, per als membres de l'AFMMB, l'entorn més proper l'únic que desitja és que *«es posin bé i que en puguin marxar aviat, com en qualsevol altre problema de salut»*. Les condicions i la configuració de les àrees de salut mental obeeix a criteris establerts per garantir l'eficiència en la recuperació dels pacients, comenta el doctor Giménez-Salinas. Les condicions d'aïllament, però, es reserven als malalts amb quadres aguts mentre que existeix *«l'hospitalització de dia per als pacients greus que no estan en situació d'alt risc»*, diu el cap clínic. Aquest estadi intermedi s'adopta per evitar l'hospitalització completa i com a segona fase per als pacients ingressats a aguts que estan en vies d'estabilitzar-se.

Tractament

El doctor Giménez-Salinas comenta que la pauta d'actuació davant dels malalts mentals *«ens la marca l'estat vital de cada persona»*. Alguns pacients han de ser hospitalitzats, però en d'altres casos menys urgents *«el pacient ve a través del metge capçalera, va per via*

ambulatòria i si l'evolució es complica llavors es deriva cap a altres recursos». No obstant això, ja hem vist que la diagnosi no és fàcil. La llarga experiència del doctor Felipe Olivares el porta a opinar que *«les malalties mentals limiten la capacitat de comprensió i el món de les idees, el pensament, de la persona. Una altra dificultat del tractament és que a vegades el malalt no té consciència de la malaltia. D'entrada se'ls tracta diferent i en ocasions es produeix una autèntica discriminació. Es vulneren els seus drets amb massa facilitat. La seva opinió no es té en compte i caldria considerar-los sempre com a persones amb tots els seus drets intactes, tret de quan es troben limitats per la pròpia malaltia».* Abans del diagnòstic del TLP, L.M. havia seguit un viacrucis de psiquiatres i psicòlegs, sense treure'n gran cosa: rebia consells concrets *«però en el dia a dia em continuava trobant desemparada».* Ara continua anant amb un psiquiatre que en la primera visita la va fer fora de la consulta, i el psicòleg li diu com ha de reaccionar davant certes situacions, però la por i la inseguretat segueixen amb ella.

Des del CSAM, el doctor Giménez-Salinas detalla que els trastorns mentals greus s'aborden en un programa concret. Una de les branques del programa és el pla de seguiment individualitzat, en què intervenen experts en psiquiatria, psicologia, treball social i teràpia ocupacional. *«S'intenta establir un pla de treball sobre cada pacient, amb un tractament multidisciplinari. La ciència aporta la medicació farmacològica, però no hem d'oblidar que per sobre d'això hi ha la persona. Cada una és un món i tindrà necessitats diferents. Per exemple, una persona pot tenir resolta la part social i tenir símptomes depressius, per tant, tindrà un abordatge més mèdic i psicològic, i una altra requerirà més atenció social».*

Respecte de l'atenció dels professionals, el doctor Olivares, que ha estat al capdavant de la salut mental pública a la regió central, apunta que en el sistema sanitari *«a vegades no es dedica massa temps al malalt, se li donen poques explicacions a ell i a la família, i això pot dificultar més el tractament».* A més, el psiquiatre destaca vulneracions d'altres drets individuals: *«Encara que la seva conducta no sigui molt adequada, hi ha malalts mentals que tenen capacitat de coneixement i se'ls ha de continuar respectant la seva llibertat. Però aquí entrem en un camp on les actituds i opinions de cada professional varien massa, cosa que indica que el límit no està prou clar. El malalt depèn de l'opinió del professional que decideix i de vegades està en indefensió».*

Per la seva banda, Giménez-Salinas fa una valoració positiva de l'atenció globalitzada del servei de salut mental i assenyala que *«aquí tenim la sort que anem tots a l'una, el contrari del que passa en altres comarques barcelonines, en què el servei esta més fragmentat».* El cap clínic de Salut Mental d'Althaia posa l'èmfasi en la proximitat, com a factor clau de la rehabilitació: *«Insistim molt en la coordinació amb centres de primària, i sobretot amb les famílies, que aquí saben que no estan soles. Ser a prop d'elles és anar posant pedres al camí, l'objectiu del qual és que el malalt mental s'incorpori a la vida quotidiana».*

Malgrat els avenços evidents de la cobertura sanitària, el doctor Olivares indica una certa manca d'autocrítica en el sector: *«Estem massa satisfets del que es fa i no volem saber què no es fa i per què no es pot fer. Ara es beneficia molta més gent de l'assistència, però s'ha perdut el contacte humà. Tot i que la psiquiatria ha estat molt deshumanitzada, una visita abans podia durar una hora. Ara això és inviable per la quantitat de pacients».*

Medicació

Un dels tractaments més coneguts i arrelats dels trastorns mentals és la medicació. El doctor Olivares ha vist l'evolució i el desenvolupament dels psicofàrmacs, que, segons conta, han anat prenent cada vegada més importància: *«S'espera molt de la psiquiatria biològica, semblava una via molt prometedora. Però en els darrers 25 anys no s'ha descobert cap medicament transcendental, no s'ha curat cap malaltia, sinó que hi ha menys molèsties».* Sobre la investigació en aquests fàrmacs el psiquiatre fa notar que *«alguns medicaments que eren eficaços s'han retirat, perquè el mateix laboratori que els feia n'ha llançat un altre que es tolera més, però que és molt més car».* Per a ell, l'interès dels laboratoris per continuar potenciant la via farmacològica en la medicina queda palès en el fet que *«abans no hi havia tants congressos de psiquiatria com ara, i tots els patrocinen les indústries farmacèutiques».* La *medicamentació* excessiva dels tractaments també la constata el psicòleg Carles Perarnau, el qual matisa que *«si els CAP tinguessin psicòlegs es podria administrar més bé aquesta via».* Diagnòstics llargs i complicats com el de L.M. no s'escapen del tractament farmacològic: *«Tinc la sensació que els metges no saben gaire què és el TLP i molt pocs psiquiatres el tracten. I tot i així em donen antidepressius i ansiolítics».* Així mateix, l'oferta extensa i assequible de psicofàrmacs crea la demanda. El doctor Olivares destaca que la població de seguida hi acudeix. *«Per superar un dol ja s'ha d'anar al metge»*, diu el doctor.

Per la seva banda, Giménez-Salinas vol matisar la idea que el malalt queda subjecte per sempre més a una medicació, ja que el diagnòstic definitiu és a força de veure l'evolució de la malaltia durant anys, *«i això pot donar-nos moltes sorpreses»*, indica. Però corrobora el paper destacat de la medicació en els tractaments psiquiàtrics. *«Un cop passada la fase aguda dels primers episodis, s'entra en la prevenció de recaigudes, perquè aquestes deterioren el malalt. Cal treballar l'adherència al tractament farmacològic des de la consciència de la malaltia i tornar a situar el malalt en l'entorn, convertint-ne les emocions negatives en positives i utilitzant instruments de rehabilitació com els centres de dia, on els pacients de salut mental recuperen la seva autonomia i les seves habilitats. En definitiva, l'objectiu del tractament és l'estabilitat del pacient, i la meva perspectiva no és pessimista al respecte».*

Però diferents veus constaten que cal insistir a tractar més la persona que la mateixa malaltia. El doctor Olivares creu que *«se li dóna massa importància a aquesta i poca atenció a la reacció de cada persona. Que es tingui més en compte la malaltia que la reacció de cada persona és comprensible a nivell estadístic, però no a nivell humà. Tant els professionals com les famílies entren fàcilment a estendre el mateix criteri i procediment per tots els casos d'una patologia».* A l'associació de familiars els agradaria que no es parlés mai de

EL DIDAL
Arranjaments de roba
l'instant
Reparació de calçat
Còpies de claus
Botiga 21 i 25 - Galeries Manresa Centre - Passeig Pere III, 49-51
Bones festes!

malaltia mental i Carles Perarnau, el psicòleg que els assessora, s'afanya a dir que sempre cal veure el malalt com a persona. Una visió que requereix un treball personal en què els fàrmacs no intervenen i calen altres eines.

Teràpia

Atès que el curs d'aquestes malalties pot durar anys, hi ha prou temps perquè familiars i malalts vagin fent la vida adaptada a la situació. Des de l'Associació afirmen que *«l'experiència t'ensenya molt, i acabem adquirint molts recursos, perquè el que et serveix per a un cop no és bo per a un altre. Però al principi et sents molt perdut»*. És per això que insisteixen a donar-se a conèixer a les famílies, *«que sàpiguen que poden rebre un suport de nosaltres»*.

Un dels recursos que està donant més ajuda a les famílies associades són les sessions de teràpia en grup, *«que ens han eixamplat el món, ens fan pujar les forces»*, asseguren. Ja fa quatre anys que l'associació ofereix aquest servei, al qual acudeixen familiars de malalts mentals greus. L'element enriquidor d'aquest recurs és poder escoltar l'altra persona. Carles Perarnau explica l'aprenentatge que els familiars en treuen*: «Escoltant l'altre veuen una solució al seu problema i que per ells mateixos no són capaços de veure. Sobretot es tracta d'un espai d'escolta i comprensió mútua per acceptar la malaltia, veure les seves limitacions i les seves possibilitats»*. Les sessions ajuden a trobar una manera de viure-hi, s'hi elaboren sentiments i s'expliquen problemes quotidians. D'altra banda, el psicòleg també destaca com a fet positiu de la teràpia la possibilitat de compartir i sortir de l'aïllament en què els familiars es troben, *«cosa que augmenta la sensació de control i de normalitat»*, indica Perarnau. Però la teràpia incideix fonamentalment en el treball de les relacions: *«Estem abocats a resoldre la nostra afectivitat d'un altra manera, cal molt diàleg entre les persones. A més, d'una persona amb malaltia mental en podem aprendre moltes més coses de les que ens pensem»*.

Des d'Althaia també es desenvolupen recursos per donar suport a l'entorn familiar per afrontar les noves circumstàncies.

Jordi Giménez-Salinas: «Aquí tenim la sort que anem tots a l'una, al contrari del que passa en altres comarques barcelonines. Sobretot insistim a coordinar-nos amb les famílies, que saben que no estan soles»

Organitza uns cursos psicoeducatius en què se'ls informa sobre les esperances de curació de cada malaltia, els serveis i la medicació existent, entre d'altres. També ofereix la intervenció de psicòlegs en casos puntuals, però Perarnau pensa que les mesures que s'estan duent a terme no és suficient: *«El sistema hauria de donar molt més suport psicològic a les famílies. Una prova és que la societat civil s'organitza per ajudar-se en aquest tema. No s'ha tingut tant en compte l'atenció a la família del malalt mental, quan n'és l'altra víctima»*.

Dependència

Una altra mancança que el col·lectiu de familiars constata és en el suport econòmic. Amb la nova llei de dependència la Federació Catalana de Familiars de Malalts Mentals ja va mobilitzar-se *«perquè els barems d'avaluació no preveien els nostres casos»*, afirma l'associació de famílies del Bages. L'entitat especifica per què el concepte de dependència que desenvolupa la llei es insuficient: *«La majoria dels nostres malalts no tenen una dependència física, sinó emocional. Per a nosaltres la independència de la persona va més enllà de rentar-se, menjar o desplaçar-se en transport públic. Es tracta de saber portar un ritme de treball, seguir uns compromisos»*.

Ara, i després de les mobilitzacions, l'associació de familiars del Bages observa que *«el tractament ha canviat una mica, el qüestionari i l'actitud dels responsables és més sensible cap a la nostra situació, però això no vol dir que hàgim aconseguit tot allò que ens caldria, continuem sent els últims a tot arreu»*. A més, assenyalen que des del diagnòstic de la malaltia a la valoració de la comissió que avalua les sol·licituds d'ajut poden passar ben bé tres anys, *«i si es creu que el malalt té un grau de dependència del 65%, per exemple, podrien concedir un ajut de 300 euros, sempre que els ingressos familiars siguin baixos»*.

El doctor Giménez-Salinas veu natural la preocupació de les famílies per aquesta qüestió: *«Un dels temes que afecten més les famílies és què li passarà al meu fill el dia de demà»*. Perquè aquesta incertesa es vegi resolta, els familiars pensen també que cal resoldre una altra qüestió candent: la reinserció laboral i

MacMobles Poble Nou

Cintaires, 24
MANRESA
Tel. 93 873 19 94 · Fax 93 873 19 94

www.macmobles.cat
manresa@macmobles.com

Accés a les instal·lacions al Centre de Salut Mental de la Fundació Althaia

social dels malalts, l'eix de treball de l'associació de famílies del Bages. *«Com que actualment la societat no els fa un lloc perquè puguin treballar, aquestes persones no són independents. El mercat laboral hauria de tenir-los en compte adaptant les ofertes de feina a aquestes persones, sent més flexibles en els horaris»*.

El cas de L.M. corrobora la dificultat que tenen els malalts mentals de reincorporar-se al món del treball. Ha tingut diferents feines i algun negoci, però cap no li ha anat bé. Com la majoria de malalts mentals, depèn de la seva família, en concret del seu marit. Ella mateixa resumeix en una feina que va tenir les dificultats amb què es va trobar, *«des del primer dia que em van deixar sola al despatx, sense gaires explicacions prèvies. Els podia trucar, però de seguida se'ls acabava la paciència. Finalment em vaig atabalar molt i vaig plegar, cosa que el meu home i el meu fill es van prendre malament»*.

El doctor Olivares no té cap dubte que l'estigma social d'aquests malalts plana sobre el mercat laboral i hi influeix de manera decisiva: *«El fet d'haver estat ingressat és un indicador a tenir molt en compte sobre la capacitat d'aquella persona, però no fins al punt de donar per fet que continua estant malalta. L'estigma es nota quan aquestes persones busquen feina. És probable que se les descarti ràpidament»*.

Trencar el silenci

Esborrar la marca pejorativa que reben els malalts mentals és un repte que requereix trencar el silenci. Segons Carles Perarnau, *«encara hi ha molta feina per fer. Hi ha molt estigma social que no es correspon al nivell de desenvolupament social a què hem arribat. Tots hauríem de poder donar la cara i donar a conèixer la realitat en què ens trobem»*.

Des de l'Associació, però, matisen que *«se n'ha de poder parlar des de la part quotidiana, però no a força d' explicar els nostres casos particulars»*. Com es pot comprovar, al llarg d'aquest reportatge els membres de l'Associació han consensuat el que volien dir com a col·lectiu i no han volgut donar els seus noms ni relatar les seves històries personals. Per a ells és més important dir que *«els malalts poden dur una vida normal, ser independents i treballar»*. Però en aquesta decisió de no entrar en la seva intimitat, sobretot compta el descontentament que manifesten envers el tractament que els mitjans de comunicació han fet de les seves situacions. *«Fa set anys ens va entrevistar un diari comarcal i a micròfon tancat els vam explicar casos particulars, que van publicar de manera extremista»*. Això els va afectar i el fet va tenir conseqüències negatives en malalts i familiars: *«Un detall insignificant ells el fan gros. Llavors el conflicte el tens amb la persona que tens a casa, i de retruc totes les persones que hi conviuen se'n ressenten»*.

El silenci és conseqüència de l'estigma, però també de vegades n'és la causa, segons es desprèn de la reflexió que fa el doctor Olivares. Del cas de la metgessa de Madrid li crida l'atenció *«que ningú digués res fins que no va esdevenir la tragèdia. Tothom tancava els ulls davant els seus símptomes d'empitjorament. Segurament es deixen passar per no voler comprometre's, una actitud individual que no es dóna perquè la malaltia no s'accepta. Però hi ha moments tan evidents que cal dir-ho i demanar l'ingrés forçós a través del jutge»*. Carles Perarnau defineix l'estigma *«com una actitud que els afectats mantenen per por al rebuig, i la societat per por del que faci el malalt. En definitiva és desconeixement»*.

Amb tot, les famílies alimenten l'esperança *«de poder treure una mica l'estigma social que hi ha. Que es muntin bosses de treball, que els malalts tinguin més sortides i puguin normalitzar la seva situació»*. En aquest sentit es mostren esperançades amb els resultats que doni la Marató: *«Ja vam passar-ne l'experiència amb l'edició dedicada a l'esquizofrènia i n'estem satisfets del tractament que es va fer. Tenim esperances que es recaptin diners per a la investigació»*. Però L.M. no té dipositada cap esperança en aquesta mena d'accions, en què veu *«un interès per mostrar-ho tot de color de rosa»*. Amb color rosa o sense, potser el que interessa és que es mostri. ■

IRENE BALLARÍN RUBINART - ED. PRIMÀRIA
COL·LEGI MARE DE DÉU DEL PILAR - MANRESA

Equilibrem el territori

Fem que els ajuntaments que tenen menys, tinguin més. Fem que hi hagi nous equipaments on més es necessiten. Fem possible que tots i cadascun dels 311 municipis de la província, al marge dels recursos de cada ajuntament, puguin oferir serveis de qualitat. Per a tu. Per a tots.

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

www.diba.cat

JOSEP M. OLIVA
jmoliva@elpou.cat

Viure amb intensitat

Hi ha peces d'humor gràfic que semblen aforismes i que són capaces de condensar una reflexió profunda en molt poques paraules. Aquest estiu vaig veure un d'aquests acudits a *El Periódico* i em va semblar d'antologia. En una d'aquelles festes on la gent es relaciona a peu dret recolzant-se amb un got a la mà, el protagonista, tot fent-se l'interessant, deixava anar la seva sentència: *«Jo visc cada dia com si fos l'últim de la meva vida»*. Amb menys afectació i molt més pràctica, la seva interlocutora, també amb un got a la mà, exclamava gairebé fatigada només de sentir-lo: *«Verge santa, quin estrès!»*. I és que, certament, això de viure a diari amb tanta intensitat t'ha de crear una tensió insuportable. Tot i així, aquesta exaltació del *carpe diem*, que s'expandeix en tots aquells correus embafadors que circulen per Internet, alimenta una mena d'ideal que triomfa entre molta gent... de paraula, això sí, només de paraula. Després, en la realitat del dia a dia, aquesta mateixa gent viu les seves vides escrupolosament cenyides a un guió preestablert, sense fer gaires escarafalls i deixant sempre per a l'endemà això de saltar-se les normes.

Tothom vol viure intensament el present oblidant que la millor manera de fer-ho és seguint el cicle del temps

La societat de consum, sempre amatent als somnis i a les aspiracions de la majoria, ens ofereix succedanis de mil formes per tal que qualsevol persona, i en la mesura de les seves possibilitats, pugui sentir que transgredeix alguna cosa. Ens ofereix, per exemple, la possibilitat de deixar sense efecte les sentències que establia el refranyer d'acord amb les estacions de l'any i que semblaven veritats immutables. Ara el que fa feliç a molta gent és poder esquiar al mes d'agost i banyar-se a la platja per Nadal, i és sabut que, per a qui ho vulgui fer i econòmicament s'ho pugui permetre, d'oportunitats no en falten. A partir d'aquí qualsevol alteració del ritme natural del calendari és possible i ja és una cosa que està a l'ordre del dia. Al *Regió7* del passat 21 de novembre hi podíem trobar dos exemples que ho corroboren. D'una banda s'hi podia llegir que prop d'un centenar de treballadors de Caixa Manresa havien resultat lleument intoxicats en un sopar que havia tingut lloc el divendres anterior, convocats per l'Associació de Personal de la seva entitat que *«cada any per aquestes dates organitza un acte de celebració de les festes nadalenques»*. Es a dir, que el divendres 14 de novembre aquella gent ja celebrava el Nadal! És una cosa inaudita, una celebració amb una anticipació mai vista, una gran bestiesa per ser més exactes. Però si algú va desitjar en els seus versos que féssim un Nadal de cada dia, qui els pot negar el dret de celebrar-lo quan vulguin!

L'altra noticia que apareixia en la mateixa edició del diari i que cridava l'atenció per extemporània era l'anunci d'un concert on participava un grup manresà i que s'havia de celebrar a Rubí aquell mateix divendres 21 de novembre dintre del festival R'h Halloween. Si tenim en compte que aquesta americanada del Halloween es correspon amb la nostra festa de Tots Sants, celebrar un festival amb aquell reclam vint dies després de la data que correspondria és una cosa tan xocant com que algú celebri Sant Jordi a mig mes de maig. En aquest cas més que una anticipació es tractava d'una prolongació tan artificial com les festes de Carnaval que es continuen celebrant quan ja és a punt d'acabar la Quaresma, sense cap més sentit que la recaptació que pugui suposar per als organitzadors. Ara diuen que aquest any alguns bars de Manresa estan interessats a poder posar uns calefactors a la terrassa perquè en ple rigor hivernal la gent pugui prendre's unes olives a l'aire lliure com si encara fóssim a la Festa Major. I un comprèn que qui té un negoci se les pensi totes per mirar de treure'n el major rendiment, però crec que no cal esgrimir arguments de tipus ecològic ni de racionalització energètica per donar a entendre que una cosa així no té cap sentit. Tan sols el de convidar-nos a viure en un món de mentida on l'absurd cotitza a l'alça mentre tothom vol ser autèntic i viure intensament el present oblidant que la millor manera de fer-ho és seguint el cicle del temps. Sense neguits i sense urgències, abrigant-se quan fa fred i posant-se a la fresca quan fa calor. Deixant que tot succeeixi amb calma, quan toqui, sense voler abraçar-ho tot i, sobretot, sense perdre l'oremus. ■

altecom
Internet de banda ampla professional
Allotjament i registre de dominis
Allotjament de servidors als Datacenters
Servei de Telefonia IP / Veu IP
C/Barcelona, 2 - Manresa - www.altecom.cat - altecom@altecom.cat - 902 123 902 i 93 874 20 59

MONTSERRAT CLOSA

De Tarba estant

Fa tretze anys que visc al sud de França. Vaig venir a treballar a Lourdes on vaig viure fins l'any passat. Ara vivim en un poble molt més tranquil a 20 km de la ciutat mariana, al costat de Tarba, que és la ciutat més gran del departament dels Hautes Pyrénées. L'estiu passat vaig estar treballant per una associació italiana de pelegrinatge i cada dia havia d'anar a Lourdes, on aquest any hi ha vingut encara més gent de la que normalment hi ve perquè es celebrava el 150 aniversari de les Aparicions. Alguns dies era gairebé impossible moure-s'hi de tanta gent com hi havia.

Ara faig classes de castellà, que és un treball menys estressant. Tinc dues nenes, la Morgane i l'Anne (o Anna segons que la persona que pronuncia el nom sigui d'un cantó o altra dels Pirineus). El pare és francès i elles tenen les dues nacionalitats. Jo m'he adaptat molt bé a aquest país, encara que el contacte amb Manresa no l'he perdut, ja que hi tinc tota la resta de la família i quan puc sempre vinc a passar-hi uns dies. A més gràcies al telèfon hi parlo cada dia, però fa dos mesos que una de les persones més importants en la meva vida, la meva estimada mama, se'n va anar per sempre, i em va deixar una tristesa i un buit que ningú pot omplir, perquè, com deia l'Emili Vendrell en la seva cançó, *«l'amor d'una mare és de tots l'amor més gran»*.

Montserrat Closa Cañizares viu a la localitat occitana de Tarba (França)

Marta Escudé i Jesús viu i treballa a l'escola pública a Chicago (EUA

No l'havia vist mai asseguda sense fer res, sempre activa fins i tot amb la seva malaltia no s'estava quieta. No negava mai un plat a ningú, a més era molt bona cuinera. Per casa han passat un munt de persones de nacionalitats diverses i a totes les tractava *com un rei* (segons paraules d'una amiga francesa); durant un any escolar cada dijous teníem a dinar una nena colombiana que venia amb nosaltres a escola i a la família va quedar la frase *«arròs amb Yamilé»*.

Quan tenia convidats a casa ella s'ocupava de tot i quan era ella la que anava convidada també ho feia tot. Un dia que li vaig dir es va posar a riure i em va contestar: *«El dia que jo em mori Sant Pere em deixarà el seu lloc»*. Així potser des del 5 d'octubre hi ha una nova *Portera*. Mare i àvia atenta i dolça, la seva bondat ha arribat en aquest cantó dels Pirineus, tots els meus amics francesos han volgut donar-li les gràcies per la seva *«gentillesse»* amb imatges de la Mare de Déu de Lourdes, misses, plaques commemoratives... Allà on siguis vull que sàpigues que sempre estaré orgullosa de ser la teva filla i m'agradaria ser tan bona mare amb les meves nenes com tu ho has estat amb nosaltres i, com va fer escriure la Mariàngels, *«Mama, gràcies per tot el que has fet per nosaltres»*. Un petó. ■

MARTA ESCUDÉ

Des de Chicago

Aquí a Chicago tenim un nou entreteniment: les *open house* o jornades de portes obertes. Cada cap de setmana milers de cartells apareixen per tot arreu convidant-te a visitar cases, pisos, estudis, lofts, tots en venda. Una cara amb un somriure blanquejat et dóna la benvinguda quan entres, t'ofereixen galetes, *brownies* (pastís de xocolata), a vegades un regalet: es tracta de l'agent immobiliari del qui ven el pis. Ràpidament et fa cinc cèntims de la vivenda i et dóna un dossier carregat de fotos, plànols i tot de detalls tècnics, però la frase que tot comprador potencial espera sentir és: els propietaris o el *developer* (contractista) estan molt motivats per vendre; és a dir, estan oberts a negociar. Després ets lliure de passejar per la casa (els propietaris, és clar, no hi són), mirar les habitacions, obrir armaris, trasters, calaixos, obrir nevera, provar la pressió de l'aigua, sortir al jardí. Al principi un sentiment d'intrusió t'envaeix, no estem acostumats a inspeccionar la casa d'algú que no coneixem, però al final del dia, i després d'haver-ne vist una desena, les visites son rutinàries.

Fa uns mesos el meu company i jo vam començar a buscar habitatge a Chicago. Portàvem vuit anys llogant i no ens feia res continuar però vam pensar que estàvem en el moment ideal per comprar, el que aquí anomenen *a buyer's market*; és a dir, el comprador pot triar, remenar i negociar preus. Cal dir també que la famosa bombolla immobiliària va esclatar a d'altres estats com Florida, Nevada o Arizona per la gran especulació, però que a Chicago el mercat s'ha mantingut bastant estable. El primer pas és trobar un bon agent immobiliari. Ell o ella s'encarrega de representar-te, aconsellar-te, t'ajuda a buscar advocat (es necessita un advocat per comprar un pis), d'acordar les visites amb l'agent del venedor, negociar preus, fins i tot et fa de taxista quan vas d'un barri a l'altre visitant pisos i cases. Per fer-se una idea de la gran oferta, un comprador pot visitar una mitjana de cinquanta a setanta vivendes abans de decidir-se (i més si es compten les *open house*). Totes les vivendes en venda als Estats Units es poden trobar *on-line* en el Multiple Listing Service (MLS). Un vegada s'està registrat al MLS, la teva adreça de correu electrònic s'inunda amb llistats de vivendes en venda. La majoria de les cases o pisos tenen un vídeo o un tour virtual de la finca.

El més interessant d'aquesta experiència ha estat veure com viu la gent d'aquesta ciutat culturalment molt diversa. En general els mobles son exageradament grans comparat amb el mobiliari a Catalunya, especialment els sofàs i els llits. Els banys i lavabos també són excessius en les cases de nova construcció. Hem vist pisos de dues habitacions amb tres banys i mig. I com a tot arreu, cadascú te una visió diferent del que és nou, renovat i una paraula molt de moda ara: el *vintage* (o d'època). Ha estat una recerca intensa però finalment hem trobat el nostre lloc. Trobarem a faltar les *open house*. ■

MERITXELL CASAS
mcasas@elpou.cat

Carme Torres

ENSENYAR L'ART DELS FOGONS

Mentre un bon Cuscús amb carn i verdures sedueix gairebé tots els paladars del Marroc, i un exquisit *patacón pisao* a la majoria de colombians, és possible que no siguin apreciats de la mateixa manera per algú d'una altra cultura. I és encara més probable que la millor de les cuineres de Romania no sàpiga com posar-se a fer una Escudella amb mandonguilles o un Conill a la cassola. Per ensenyar a cuinar a base de cuina mediterrània a noies que han vingut d'altres països, però també per formar-les i capacitar-les per cuidar persones amb necessitats d'atenció a la llar, Càritas du a terme el projecte Ateninser. La Carme Torres és una de les voluntàries que en forma part. Ella no havia fet mai cap curs de cuina, però sí que ha estat la cuinera titular de casa seva des de sempre. Per tant, quan li van proposar fer classes de cuina, ara que a més ja està jubilada, no podia dir que no segons ella, a *«una tasca tan senzilla»*. Durant cinc setmanes cada dilluns ensenya a cuinar a setze noies alguns dels plats més senzills i bàsics de la cuina catalana.

LA FRASE

«Aprens de la varietat de gustos i de cultures culinàries d'altres països. Tractant amb la gent sempre s'aprèn»

—Quins són els plats bàsics a aprendre per algú de fora que ha de cuidar algú d'aquí?

—La crema de verdures, que per a la gent gran va molt bé, truita a la francesa, arròs a la cubana, paella, patates fregides, un caldo, un bon sofregit, bacallà amb samfaina… En definitiva, les coses més simples.

—Elles també proposen què volen aprendre a fer?

—Sí. A vegades els pregunto a elles mateixes què volen fer la setmana següent i quan els proposes la paella de seguida diuen que sí. Un dia també vam fer crema i els va agradar molt.

— L'idioma és una barrera?

—Una mica. Hi ha noies colombianes, bolivianes, romaneses, marroquines, senegaleses… Jo al principi els vaig dir que els ho faria tot en català però he cedit bastant. Acabes barrejant català, castellà… I és que molt molt no en saben. A banda d'ensenyar-los les receptes també els ensenyem a dir els noms dels ingredients en català per quan hagin d'anar-los a comprar.

— Les fa participar molt?

—Sí, i elles a les classes sempre col·laboren molt, a l'hora de tallar, de netejar… Elles em comuniquen que és molt divertit. Cada dia quan acabem la classe sortegem el plat i qui el guanya se l'emporta a casa.

— És agraït?

—I tant! L'últim dia fem un intercanvi de cultures i cada una porta un plat típic del seu país. Duen arrossos, tortades, pastissos, coses picants… Així també veus coses d'altres cultures, aprens una mica de la varietat de gustos i de cultures culinàries. Tractant amb la gent sempre s'aprèn.

— I en veu els fruits?

—Sí. La setmana següent, quan ja han provat de fer-ho a casa seva et diuen: *«Saps allò que vam fer la setmana passada? Ho vaig fer i em va sortir molt bo!»*. Veig que els serveix, sí. A més, l'últim dia els donen un diploma i s'ho prenen com si haguessin acabat una carrera, hi donen un gran valor. ■

LES TAPES DEL POU
El Pou, però d'etiqueta

Demana-les a elpou@elpou.cat o al telèfon 93 872 50 18

JAUME PUIG / Fotos: FRANCESC RUBÍ

El Molí

A questa masia d'edificació recent, construïda a imitació d'una antiga casa pairal i amb molta pedra de les margeres del peu del Collbaix, sota el qual presideix les vinyes i els camps d'oliveres que l'envolten, replantats fa pocs anys pel propietari, que hi ha volgut fer reviure els conreus que hi havia hagut antigament. El nom ve del molí que hi ha a l'indret i que es feia servir per pouar l'aigua cap a les basses que subministraven l'extensa finca de la Morera, pertanyent als fabricants tèxtils Portabella (Els Panyos). El molí actual encara s'utilitza per extreure l'aigua dels cinc pous existents a la zona, que permeten regar l'explotació, amb ceps de les varietats Ull de llebre, Merlot, Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Macabeu i Picapoll, i oliveres de la varietat Arbequina. Al costat de la casa hi trobem el celler del mateix nom, perfectament integrat a l'entorn, on es fa tot el procés d'elaboració dels vins de la marca Collbaix, una de les onze que pertanyen a la DO Pla de Bages. Cal remarcar, finalment, que tota la producció és ecològica, s'hi respecta al màxim el sòl, la flora i la fauna autòctones, i s'hi utilitzen només productes orgànics. ■

CONFITERIA
L'ENCANTADA

JORDI SARDANS / Fotos: FRANCESC RUBÍ
jsardans@elpou.cat

Antoni Prat Camps

Advocat especialitzat en menors, violència domèstica i conflictes matrimonials, forma equip amb Josep Manel Terradellas. Abans també havia treballat amb Abel Pié i es va iniciar al despatx de Josep de Puig, d'on va sortir estressat. Conegut periodista de Ràdio Manresa, s'hi va estar des del 1977 fins el 1990, en què Amador Díaz el va acomiadar. És conseller del senat de la Jove Cambra Internacional de Manresa i membre actiu d'Amnistia Internacional, amb participació en les xarxes d'actuació urgent.

Què recordes de la teva estada a Barcelona durant la Transició?

—Vaig participar en algunes manifestacions contra el franquisme i recordo alguns debats universitaris, com per exemple un sobre si els periodistes havien de ser assessors de premsa. Curiosament, alguns dels que aleshores deien que no, ara s'hi estant guanyant la vida. També va ser una època en què vaig conèixer a fons la figura de Xirinachs mitjançant el contacte que tenia amb l'estanquera de la carretera de Santpedor. El coneixia a través dels jesuïtes de la Cova, alguns dels quals eren captaires de la pau. Amb Xirinachs vaig cada dia a la Model. Curiosament, el Nadal del 1977, davant de la presó, ens van treure violentament donant una puntada de peu a un pessebre que hi havia. També conec el moviment d'objectors a l'entorn del Pepe Beunza i la seva colla que es reunien en un pis que tenien a l'Hospitalet.

—Quins eren els teus contactes a Manresa?

—Formava part del grup de gent jove que havia muntat mossèn Jubells, que treballava sobretot a Casa Caritat. Jubells és el gran oblidat i me n'adono més des que treballo dins la vessant jurídica amb els nanos delinqüents. Penso que el seu treball és digne de ser recordat, per no oblidar una part important de la història. Cal saber tot el que va fer Jubells per tota aquesta canalla. Va deixar una petjada personal prou interessant. Era una època en què les parròquies de Crist Rei, Sagrada Família, el grup de pensament de les Reparadores, on entre d'altres hi havia la M. Àngels Clotet, es movien pels drets humans. També hi recordo el malaurat i plorat mossèn Junyent, amb qui vaig tenir la sort de xerrar alguns caps de setmana.

«Mai no vaig tenir una imatge franquista, però des de la ràdio ajudem a passar etapa i evolucionar. Que algú es va poder sentir més o menys còmode amb el franquisme és segur, però tots sabíem què pensava cadascú»

Ràdio Manresa

—Com vas entrar a Ràdio Manresa?

—El febrer del 1977, Joan Ballús em va dir que Josep M. Pintó buscava algun periodista per descarregar-se una mica de feina. Em vaig entrevistar amb Vicenç Comas, que em va fer una prova de redacció i, just abans de Setmana Santa, em va dir que ja podia començar. Recordo que el dissabte que es va legalitzar el PSUC ja estava treballant a la ràdio. El febrer del 1978, Josep M. Pintó cau malalt i jo començo a treballar de valent, però amb una mancança de formació i de model perquè no hi havia on mirar. Fins i tot, en aquells moments, Joan Lladó m'encarrega un article pel diari la *Gazeta de Manresa*.

—Com era l'ambient de l'emissora?

—N'hi havia dos. L'ambient dels treballadors de locutori, amb la Paquita Blanco que va morir de sobte el setembre de 1977. Formava un bon trio amb l'Encarna Acuña i la Rosabel Calderer. Aleshores a la FM s'hi passaven programes de Francesc Serrat. Vaig començar d'anar-hi a les tardes fins que Josep M. Pintó té la primera crisi cardíaca i aleshores hi vaig tot el dia. L'altre ambient era l'institucional format per l'estatus amb Josep Mira, Vicenç Comas que portava els esports i els informatius, la tasca funcional de Josep M. Pintó i després l'Amador Diaz que fa els seus programes i la seva publicitat. Una persona entranyable que hi feia una mica de pont era la Maria Codina, que posava una mica de pau quan hi havia certes tensions entre el jovent, amb José Fernández, el discjockei Pere Gómez que hi feia de control, Joan Ballús, Lluís Meca... La junta es reunia quan creia convenient Enric Corrons, que era feliç en veure que la ràdio funcionava. Puc dir que no hi vaig patir mai censura, però sí diversos tocs d'atenció perquè ens havíem passat segons la seva manera de pensar. Era un estil paternal, sense mala fe. Els únics professionals que van crear-hi escola per bé i per mal són l'Amador Díaz i, pel que fa a la informació radiofònica, Vicenç Comas, que no va deixar mai ningú a l'estacada. Lluís Meca des del vessant musical, va aconseguir aglutinar un important moviment de joves l'any 1979-1980, gràcies als seus programes. També hi va haver dos tècnics molt bons que foren els germans Gomà, que van crear escola amb Vicenç Egea i Pere Alier.

—Éreu conscients que fèieu una ràdio franquista?

—És evident que hi havia gent que no pensava com jo, però franquista? Penso que eren gent que venien d'una ràdio d'una època anterior, com ho era la *Gazeta*. Ara bé, també penso que el gran valedor de la ràdio no era el Caudillo.

—Aleshores, com expliques que el director fos el franquista Josep Mira, des de l'any 1939?

—Veia que era una persona gran, però no me'n vaig assa-

bentar fins que Josep M. Pintó m'ho va explicar. La meva imatge de Ràdio Manresa és la de l'arribada del patge i de quan Enric Tatjé, en pau reposi, feia de de príncep Assuan a la ràdio a través de les ones, o bé la de veure a Vicenç Comas al camp de futbol del Pujolet quan hi anava de petit amb el meu pare. Jo mai vaig tenir aquesta imatge franquista, però sí que entenc que nosaltres ajudem a passar etapa i evolucionar. Que algú es va poder sentir més o menys còmode amb el franquisme és segur, però tots sabíem què pensava cadascú de nosaltres. Recordo que una vegada hi va haver un gran terrabastall perquè vaig colar (era una consigna de la facultat) parlar de la detenció de Boadella, en funció de la llibertat d'expressió. Aleshores, és cert que va sortir el tic autoritari, però també penso que en aquests moments també s'exerceix en els mitjans d'una banda o de l'altra. Al cap i a la fi, els mitjans de comunicació, com deia molt bé el malaurat Vázquez Montalbán, en el seu llibre *Informe sobre la información,* qui paga mana. Sabíem les regles del joc. Segur que eren franquistes, però tant? Crec que en aquell moment es van adonar que la situació s'havia acabat i una generació nova, sobretot arran de les eleccions municipals de 1979, s'adona que toca moure fitxa i ser més propers.

—Seguint el teu discurs, deus valorar la SER com a motor del canvi, oi?

—Tothom sap que qui va marcar la pauta del canvi a Espanya va ser la cadena SER, que és la punta de llança de la informació des de l'any 1977. Podem estar d'acord o no amb el model, més o menys centralista, però és cert que des de Barcelona aposten per una ràdio participativa, oberta i democràtica. Va començar Ràdio Barcelona i el seu exemple arriba a Manresa. Així, a mesura que hi ha més contactes amb els caps locals amb Barcelona i Madrid (família Garrigues Walker) fa que s'adonin que s'han d'anar obrint. Però, nosaltres ni ens sentim protagonistes ni hem de penjar cap bandera enlloc, ja que fèiem la nostra feina amb responsabilitat. Érem conscients que passava alguna cosa, però també que a l'endemà no sabíem què podia passar. La prova la tenim amb el cop d'estat militar del 1981. Penso que fou una ràdio conservadora, però tant com feixista, jo diria que no. Fins i tot, recordo que a l'arribada del president Tarradellas a Manresa la ràdio li va dedicar tot un programa des de les dues de la tarda a les onze de la nit, i l'Amador va ser el primer que hi va apostar. Era conservador, sí? Feixista? Diria que no. Com a bon gallec, més aviat conservador.

—En quins altres aspectes es reflecteix el canvi a la ràdio?

—Recordo el programa de nit de Francesc Serrat, *Cuéntanos*, en què també hi col·laborava. Es fitxa Charly Diego, amb qui per primera vegada es pot parlar a la ràdio d'un moviment de masses. Fa descobrir als que dirigeixen l'emissora que la ràdio és alguna cosa més que unes simples ones; és també imatge i projectar-la enfora. Penso que en el festival que aleshores es va fer al Congost, Diego va demostrar la força de la ràdio. És doncs, una època de transició, que fem tots els que hi treballem, però també els oients. Va al seu ritme.

—Parlem d'alguns dels principals periodistes i directius de l'emissora. Per exemple, Josep M. Pintó?

—Per a mi és un mestre. Era un vocacional de la feina. Va tenir problemes a l'època i la seva situació personal, vist amb perspectiva històrica, no el va ajudar a poder fer el que volia. Fins i tot, alguns sectors de la ciutat que després li van donar el copet a l'esquena i assisteixen al seu homenatge no l'havien tractat amb gaire justícia. Si més no, penso que els que vam venir després li devem almenys la dignitat de la professió, com al Vicenç Comas.

—Un altre mestre?

—I tant! Si el Pintó és el mestre del periodisme, el Comas és el d'observar i aprendre i qui dóna oportunitats. És d'aquelles persones que t'incitaven a estudiar més, a treballar, però mai no va tenir ganes ni estímuls per dirigir l'emissora, fet que li van demanar quan Josep Mira va deixar-ho. Va preferir quedar-se al seu lloc i recolzar el nou projecte. Gràcies a ell, van sortir periodistes radiofònics de la talla de Josep M. Farràs, Maribel Sánchez o Rosa Fusté, i no cal dir que la majoria de col·laboradors i corresponsals depenien del Vicenç, que era la imatge pública de la ràdio, sobretot durant els anys 60 i 70, en què presentava tot tipus d'actes. Penso que era l'intel·lectual *modern* que despuntava junt amb tots els seus col·laboradors com Ballús o Meca.

—Què opines de l'Amador Díaz?

—Personatge conservador que tenia molt clar el que volia i pensava que si l'empresa anava bé, ell també hi anava. Per tant, hi tenia els seus pactes. Dins del mitjà, tenia visió i va potenciar les qualitats de Remei Cano Joan Barbé i també l'Elvira Font, el Joan Font i el *Xano* —penso que l'èxit del Joan Antoni és que ha sabut aprofitar el treball del Vicenç i l'ha sabut modernitzar. L'Amador sap captar el que necessita i té molts bons contactes que fan que aconsegueixi l'èxit dels *40 Principals*. Quan arriba el moment de prendre decisions, em demana si vull acceptar el càrrec de coordinador i accepto.

—I d'en Mira?

—Era un home convençut del que pensava i molt religiós. Tenia representacions del cinema, però sense la Maria Codina no hauria estat l'home d'empresa que va ser. Era molt paternalista, però tampoc no va tenir una influència més enllà.

—Quin paper jugava l'Antoni Garriga?

—És una bona persona, que mai no em va donar cap consigna. Recordo que cada dimecres de mes a la Seu es trobaven el grup de mossèn Escrivà i ens portaven sempre la mateixa nota. Així era la ràdio que es feia quan jo vaig començar: petites notes i tan sols alguna entrevista del Josep M. Pintó al programa matinal del Serrano.

—Tenies seguretat social?

—D'entrada no. Fins el curs 1982-1983. Era una feina molt sacrificada.

—Et va tocar fer el paper de dolent en la reconversió de personal de l'emissora?

—No faig el paper de dolent. M'havien demanat si volia fer de cap de coordinació, amb l'objectiu de constituir una SL, en uns moments en què encara hi havia molta gent que no estava assegurada. Feta l'assemblea és decideix fer la SL. Quan el 1989 hi ha la primera crisi forta, el primer que dóna l'alerta sóc jo i algú va entendre que em volia carregar la gent de dins. Només vaig dir que passava alguna cosa greu i com a responsable entenia que s'havien de prendre decisions. Havia arreglat problemes de sous que tenien els treballadors i l'únic que va quedar per posar al dia va ser el meu. La ràdio és una droga i aleshores hi treballava moltes hores. Penso que vam xocar dos models diferents. Però no tinc la sensació d'haver fet el paper de dolent. Més tard, sí que es produeixen situacions més tràgiques, com l'acomiadament de dos matrimonis, i estic convençut que si el 1989 s'hagués fet alguna cosa no haurien arribat a on van arribar. Diverses persones m'han reconegut després que no es van adonar per on anaven els trets.

—Què et passa l'any 1990?

—És una etapa dura, perquè feia pocs mesos que m'havien ofert una altra feina, però no em van deixar marxar, perquè en aquells moments estaven consolidant el nou projecte. Hi havia importants divergències quant a la gestió i no vaig posar massa impediments per marxar de la ràdio. Vaig tenir una petita decepció en descobrir que esperava alguna cosa més d'algú que vaig anar a veure i em va defraudar. Amador Díaz em va acomiadar de l'emissora.

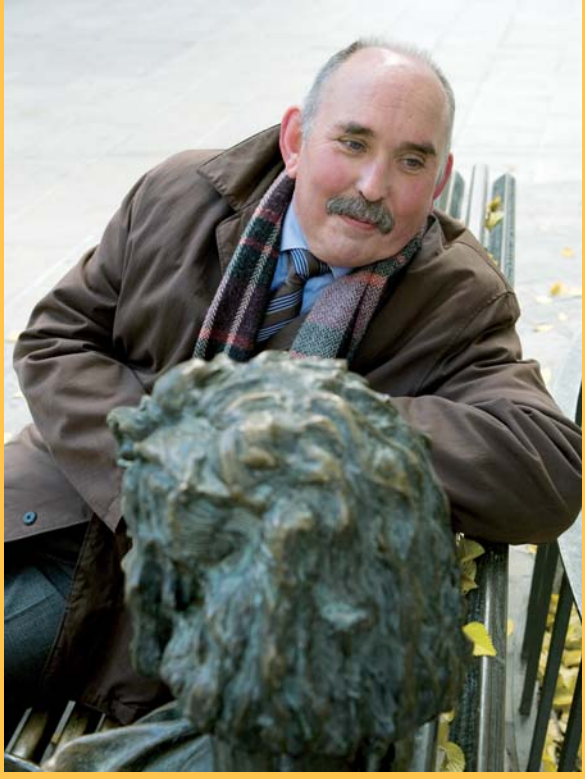

«Remarquem que maten dues persones amb una bomba, fet molt recriminable, però portem 57 dones mortes a l'estat aquest any, víctimes de la violència domèstica»

—Quines anècdotes remarcaries de la teva etapa a la ràdio?

—Tinc un gran record de dues coses: a les cinc del matí de l'endemà de les eleccions del 15 de juny del 1977, amb el Quimet i Josep M. Pintó, vaig aprendre la millor lliçó d'història manresana. A la nit del 23-F de 1981 a la ràdio tan sols hi havia l'Encarna Acuña i jo. M'en recordaré sempre que va començar a sonar una sirena provinent de la SER de Madrid que ens indicava que hi havia hagut trets a la capital de l'estat. El senyor Mira es va interessar pel que havia passat, però a les nou se'n va anar cap a casa. Vaig anar a l'Ajuntament, on vaig viure la desbandada dels polítics, recordo que el CECB tenia una projecció prevista al Conservatori i la va fer. A quarts de dotze d'aquella nit, li vaig dir a l'Amador que hauríem de sortir a dir alguna cosa. Recordo que vaig dir que al teatre Conservatori s'hi havia fet la projecció del CECB i la ciutat, dins de tot, continuava al seu ritme perquè estaven passant els escombriaires. També em va marcar molt el tema dels focs, amb què vam fer un gran desplegament, i m'ho vaig passar molt bé durant els dos anys que vaig ser coordinador amb la Isabel Gemio, amb *La radio al sol*, que era el programa d'estiu a Ràdio Barcelona, però que es coordinava des de Manresa.

—Com valores l'etapa Debant i el grup Taelus?

—Penso que hi ha aportat una gestió empresarial, però li ha faltat una aportació de més formació. En part, han aprofitat el nou marc legal per tenir de tot: el gratuït *Freqüència*, el canal Taronja de televisió i la freqüència de Ràdio Manresa. Deu comptar que amb tot això fa un projecte empresarial, però personalment la ràdio l'escolto molt poc, francament.

—Com valores la curta irrupció del diari El Pla de Bages*?*

—Havia de ser un projecte propi que no anés a fer la competència a ningú, perquè Manresa en aquells moments podia tenir dos diaris potents, però alguna dreta manresana no el va saber gestionar. Més que dreta diria conservadorisme pur de cadires. Fou aquest conservadorisme ranci el que es va carregar el diari, malgrat tenir bons professionals com l'Antoni Coll que després va fer créixer el *Diari de Tarragona*. El projecte em feia gràcia, dirigit per Manel Serramalera, que hi creia, però darrere seu hi havia una sèrie de senyors que no van donar mai la cara que es pensaven que el diari era per ells i van voler com el *Diari de Barcelona* que va fracassar. Pel que fa al teixit empresarial de la ciutat, és obvi que hem anat força més endarrere del que teníem.

Advocat

—Com va anar el teu reciclatge com a advocat i quan decideixes exercir?

—En no poder entrar a la funció pública, per manca de temps per preparar les oposicions, en Josep de Puig m'ofereix la possibilitat de treballar dins del seu grup i així començo. El dret és apassionant i treballo com a professional liberal. Hi aprenc molt, però aquella manera de treballar m'estressa, així que me'n vaig al bufet Pié Lacueva fins que connecto amb Josep Manel Terradellas i compartim despatx. M'especialitzo en menors i temes de violència domèstica.

—Com està la delinqüència juvenil a la ciutat?

—Professionalment, hi ha molt poca gent a Manresa que s'hi dediqui, entre d'altres coses perquè no tenim fiscalia de menors i cada vegada que els mossos agafen algun noi o noia ha d'anar a policia i segons com a fer els tràmits a Barcelona, a hores intempestives de la matinada. També penso que s'hauria de començar a replantejar la política de centres de la Generalitat, ja que només tenim un centre obert al Bages, l'Estrep, a Sant Salvador de Guardiola. Un fenomen nou és el

de la violència juvenil femenina, en voler-se equiparar l'home amb la dona. També és preocupant la poca formació dels adolescents.

—*S'ha avançat en el tema de pal·liar la violència domèstica?*

—Sí, però costa. És un dels grans fracassos de la societat. A més a més una part d'aquesta societat té el tema assumit i el privatitza. Per a mi és un tema públic. Remarquem que maten dues persones amb una bomba, fet molt recriminable, però portem 57 dones mortes en un any. Tenim una llei, però manquen els recursos. Ara participo en unes jornades de formació a professionals sobre violència vers les dones, muntat pel Centre Montserrat Roig d'Atenció a la Dona de Manresa, PIAD, amb la participació de l'Ajuntament i la Diputació, amb la paradoxa que la majoria són professionals dones: assistents socials, educadores i infermeres. Només hi ha tres advocats.

el Perfil

Antoni Prat Camps neix a Manresa, l'1 d'agost del 1957. El seu pare, Ton, que procedia d'una masia de Sant Pere Sallavinera, Can Prat, fou encarregat de la fàbrica tèxtil dels Cantarell. La seva mare, Marina, és manresana i va néixer a la torre del Berni, on el seu avi feia de masover, procedent de Castellfollit. Treballarà a la mateixa empresa dels Cantarell, *«dins de la colònia urbana situada al número 21 del carrer General Sanjurjo, actualment Llibertat. Neixo sentint el soroll dels telers. Anàvem sovint a la casa de l'amo que vivia al davant, ja que el pare era un dels seus encarregats de confiança. Hi va treballar fins al final, amb l'últim descendent de la família que va portar la fàbrica»*. De ben petit, té problemes de salut, ja que la grip del 1958-1959 li deixa seqüeles en forma d'asma crònica que li marca un caràcter introvertit, d'estar sol i afeccionar-se a la lectura. Aquesta situació li dura fins que fa el creixement i li treuen els carnots. El tracten en diversos hospitals de Barcelona. No podia realitzar segons quin tipus de gimnàstica, perquè es cansava. Tot i ser fill d'una família treballadora del tèxtil, els seus pares li volen donar una bona educació. Comença a estudiar a l'escola del Jardí de la Infància, on hi havia hagut la primera clínica del doctor Tuneu. Després passa a l'Acadèmia Suïssa de la carretera de Santpedor que dirigia la professora Grau, que també feia classes al Lluís de Peguera, conjuntament amb Antoni Negro, i més tard passa a La Salle del carrer dels Esquilets i acaba el juny del 1973 sisè de batxillerat (quan dirigia la revista Llampec) al nou col·legi del carrer de la Pau. Fa COU nocturn al Peguera, mentre treballava d'escrivent a la Foneria Bages, del grup Cantarell, on ara hi ha l'Esclat, al carrer Saclosa. També havia treballat en una agència de transports i venent paper decoratiu en una botiga de la Muralla. Va a classes en una acadèmia de repàs on té com a mestre, Francesc Comas, que li desperta un cert esperit de rebel·lia en fer-lo adonar que *«més enllà dels llibres hi ha una lluita contra el franquisme: recordo especialment la reflexió que ens va fer fer a l'entorn de la mort del Puig Antich. Aquell fet em fa veure que com a cristià que sóc he d'anar més enllà dels estudis»*. També hi havia l'advocat Francesc Pons i el senyor Ronard, que treballava a l'Anònima. Fa estudis bancaris de l'època i tot plegat li dóna un bagatge una mica més enllà del que era el batxillerat. Fa tres cursos de Ciències de la Informació a Bellaterra. Durant un any viu a Barcelona fent classes particulars i participa en una marxa de protesta pels assassinats dels advocats laboralistes de Madrid, presidida pel doctor Laporte, que va des de Bellaterra fins a Cerdanyola, amb els grisos a l'expectativa. Es casa el 1978 amb Montserrat Vima Serra, professora d'anglès, amb qui tenen dos fills: l'Aleix i el Ferran. Treballa a Ràdio Manresa fins al 1990 i fa de corresponsal a *El Correo Catalán*, el *Diari de Barcelona* i *La Vanguardia*. Per Europa Pres i EFE s'havia espavilat per fer-hi cròniques de bàsquetbol.

El 1992 coneix la seva segona esposa, la infermera M. Assumpció Ribalta Comas, que l'ajuda a replantejar-se la vida. Amb plena crisi econòmica, decideix estudiar Dret, a la Universitat Autònoma, on es retroba amb alguns professors que ja havia tingut. S'hi està del 1993 al 1997, amb el nou pla. Un cop llicenciat obté una beca de l'Ajuntament de Barcelona per fer uns estudis d'Administració Pública a la Pompeu Fabra, mentre treballa a l'esmentat ajuntament dins l'àrea de serveis i manteniment, en el moment de la Barcelona postolímpica, quan Pasqual Maragall deixa pas a Joan Clos. Intenta preparar oposicions, però ho ha de deixar per una operació quirúrgica. El 2001 entra a treballar al despatx de Josep de Puig, alhora que fa dos anys de pràctica jurídica, però com que a Manresa no n'hi ha escola ho completa a Vic. Torna a tenir una baixada emocional, que supera gràcies al doctor Felipe Olivares i un naturalista del Pla de l'Estany, fins que entra al despatx Pié Lacueva i des de fa un any treballa amb l'advocat penalista Josep Manel Terradellas, tot especialitzant-se en violència de gènere, menors i successions. Aprèn molt de Xavier Cecchini i Josep Gràcia. És membre actiu d'Amnistia Internacional i participa en xarxes d'actuació urgent a través d'Internet. També és membre de l'Associació Amics de l'Autònoma i conseller del Senat de la Jove Cambra de Manresa. ■

1951

La temporada de futbol memorable per l'excel·lent joc del Centre d'Esports Manresa, que guanyà merescudament l'ascens a la tercera divisió estatal per primera vegada en la seva història. Des del mes de maig del 1948 i durant tres anys va presidir el club Josep Moll Vall, una persona apreciada que deixà molt bon record. L'ascens a Tercera va comportar la plantació de gesta al camp. L'obra costà 2.000,00 pessetes i fou inaugurada en el partit jugat amb l'Espanya Industrial, el 27 de setembre de 1950; bona estrena per als manresans, amb la victòria per 3 a 2. Dirigia l'equip l'exjugador Ramon Señal, que va incorporar jugadors de les comarques de Lleida i de la Franja. A la fotografia de l'any 1951 formaven l'equip, començant per l'esquerre i dempeus: Abellan, Casamitjana (*), Vera, Reig, Mòdol (*), Altisent (*), Satorra (*). Ajaguts, Ferrer (*), Boneu (*) Turró, Pagès i Basora (els marcats amb asterisc són els jugadors de les comarques de ponent).

Jugar a tercera divisió nacional era un estímul per als jugadors i per a la ciutat, ja que comportava la presència d'equips vinguts d'arreu de l'Estat. La fotografia és de la temporada 1951-1952, en què el Manresa no va perdre cap partit al Pujolet, per bé que en quatre va empatar. En un dels partits en què vingué un equip de les Illes, el Manresa guanyà per 13 a 2. Segons algú m'ha contat, l'equip visitant viatjà durant la nit amb vaixell, i ves saber què, si això es nota l'hora de jugar.

Una visita que causà gran admiració fou la de Ladislao Kubala, que deixà un record inesborrable, tot i que la pluja ho va espatllar. Fou en la festivitat de la Misteriosa Llum. El camp del Pujolet era punt de concurrència al llarg de la trentena de partits que es celebraven, a ningú no espantava ni el fred ni la pluja. Era típica la presència d'espectadors, a l'hivern, amb abric i alguns amb barret i encesa la fària o la *senyorita*; sobre les 14:00 h. s'encaminaven a pas adelerat cal al camp. Abans jugava l'equip, juvenil. Això era un estímul per al planter de joves que rebien l'admiració del públic. Precisament les dues temporades següents quedaren campions del seu grup en el Campionat de Catalunya. ■

Text: Ignasi Torras Garcia
Fotografia: Arxiu David Casamitjana

Tintoreria Gros
Tintoreria RÀPID SEC
BONES FESTES!
Sant Cristòfol, 48 - Tel. 93 873 73 67 - C/ de la Pau, 44 - Tel. 93 873 16 17

C/ Urgell, 35 - Tel. 93 872 99 97
MANRESA

Aromateràpia - Espelmes aromàtiques
Objectes de regal i decoració...

Objectes de decoració - Flors artificials - Moble auxiliar

FINANCEM LA SEVA COMPRA
FINS A 12 MESOS SENSE INTERÈS

ENRIC OLLER I CARBÓ

Ford Fiesta: batalla pel lideratge

Dotze milions d'unitats venudes al món l'avalen. La setena generació Fiesta estrena imatge després de 32 anys de vida comercial i entra en la lluita per esdevenir un dels millors de la categoria. Guanya volum i equipament, confort de marxa i solidesa en la petjada.

La versió 2009 del Fiesta trenca motlles amb una aparença més esportiva,. Se situa entre els millors per volum i hereta el disseny encetat en el monovolum S-Max i el Galaxy buscant unificar la gamma. Amb aquesta estampa connectarà amb el públic més jove. Disponible a Europa en versió de tres i cinc portes i quatre nivells d'acabats, destaca per l'alçada de la seva cintura, l'allargassament del capó i el dinamisme que generen les òptiques frontals. Martin Smith responsable de l'estilisme del nou Fiesta, ha optat per colors cridaners i línies ergonòmiques. El Fiesta contemporani comparteix plataforma amb el Mazda2 i guanya 3 cm. Presenta un tres quarts posterior més musculat i, a l'interior, observem un evident salt qualitatiu pel que fa als materials. El panell de comandaments s'inspira en les caràtules dels telèfons mòbils de darrera generació. Els ocupants es beneficien així d'una informació molt visible, mentre que la manipulació dels elements resulta francament intuïtiva. Hi ha més alçada respecte del sostre perquè els seients s'han col·locat uns mil·límetres més avall i el maleter (amb kit antipunxades de sèrie) guanya 300 litres. Per poder afrontar llargs viatges a plena càrrega el seient posterior es pot plegar per incrementar encara més el compartiment reservat a l'equipatge.

L'auto pesa 40 kg menys que el Fiesta precedent i el fabricant assegura que guanya un 10% en rigidesa torsional. Les xifres facilitades evidencien una rebaixa de consums i emissions i arriba amb una dotació de sèrie que incorpora, per exemple, airbag per als genolls del conductor, ordinador de viatge, llevavidres elèctrics o el sistema *EasyFuel,* que estalvia el tradicional tap de combustible i impedeix que ens equivoquem de mànega en repostar.

Davant el volant és senzillíssim trobar la posició idònia. El volant disposa de doble regulació (alçada i profunditat), els seients creixen de mida i resulten més embolcallants, i es disposa de recolzapeus al cantó esquerre. Ens ha semblat que no hi ha llacunes quant a confort i la visibilitat és bona en qualsevol direcció. Tècnicament s'ha optat per conservar el mateix tren de rodatge, amb suspensió McPherson al davant i eix torsional posterior (en aquest cas, amb diàmetre 28). Però, sobretot, s'ha treballat en la posada a punt de molles i amortidors, i s'ha aconseguit un comprimís molt equilibrat entre eficàcia i comoditat.

Tal com dèiem unes línies més amunt, Fiesta i Mazda2 comparteixen el mòdul Basic. Però també l'esquema elèctric i el de refrigeració. Ambdós models porten direcció d'assistència elèctrica intel·ligent (que es desactiva quan no fa falta) i canvi manual de cinc velocitats. Ford concentra l'oferta del Fiesta en un ventall de sis motoritzacions: dues versions 1.2 de gasolina amb 60 i 82 CV més un 1.4 de 96 CV i el 1,6 Ti VCT de 120 CV estrenat en el Focus. La versió dièsel TDCi d'accés proporciona 68 CV i l'1,6, 90. La casa de l'oval blau, que assegura haver millorat un 7% els consums, està ultimant la versió ECOnetic amb unes emissions de CO_2 per sota dels 100 g/km i una xifra de voracitat continguda per sota dels 3,8 litres de mitjana. ■

FITXA TÈCNICA

Motor: Davanter transversal. 4 cilin. en línia. 1.242 c.c .82 CV gasolina. **Tracció:** Davantera. **Canvi:** Manual 5 vel. **Frens:** Discs/tambor **Vel. màx.:** 168 km/h. **Accel 0 a 100 km/h:** 13,3 s. **Consum mitjà:** 5,7 litres. **Preu:** 12.660 euros

L'or incolor de Josep Alabern

Afortunadament, a Manresa i comarca, l'aigua és vista com un recurs preuat des de la Baixa edat mitjana. La construcció de la Sèquia per fer un transvasament *avant la lettre* implica, fins i tot, els estaments divins. Potser és per aquest fet, pel pòsit cultural que envolta les ribes del Cardener i del Llobregat, que el guardonat amb el Premi Bages de Cultura d'enguany és una persona vinculada amb la nova cultura de l'aigua. On, sinó a Manresa, podia néixer una persona abocada, amb seny i rauxa, a la millora de la relació de la població de Catalunya amb l'aigua i el seu entorn natural?

FELIU CODINA

L'aigua, aquest bé incolor, és un dels recursos imprescindibles per al desenvolupament de la humanitat. No obstant això –i malgrat que cada vegada hi ha més veus que en defensen l'escassesa i l'ús racional–, no ha estat fins que hem viscut diversos períodes continuats de sequera que el gruix de la població ha pres consciència de la importància dels recursos hídrics. El debat social sobre l'aigua és llarg i, en els darrers anys, fins i tot ha enverinat la vida política de casa nostra. Per tots són prou conegudes les obres faraòniques que havien de transvasar l'aigua de les conques hidrogràfiques catalanes cap a València i al sud peninsular. O, més recentment, la famosa canonada que havia de xuclar aigua de l'Ebre per dur-la a Barcelona i al seu entorn metropolità.

El jurat i el públic assistent al lliurament dels premis Bages i Lacetània (fotos: J. Alavedra)

Josep Alabern i Valentí (Manresa, 1941) és un dels representants més destacats de la cultura tècnica del Bages. Enginyer industrial format a l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, ha estat l'impulsor de projectes compromesos amb la ciutat, la comarca, la ciutadania i el medi ambient. La seva elecció com a guardonat no és gratuïta. Ha treballat de forma compromesa –i sovint desinteressada– a fi de dotar la nostra ciutat dels recursos hídrics que necessitava, i de fer que l'aigua pogués tenir, també, un lloc en la consciència del conjunt de la ciutadania. És per això que el jurat del Premi Bages de Cultura, que atorga anualment Òmnium Cultural del Bages, li ha reconegut la seva tasca com a impulsor i responsable del Parc de la Sèquia, un conjunt format pel Canal de la Sèquia, el Parc de l'Agulla, el Centre de Visitants del Parc de la Sèquia, el Centre de l'Aigua de Can Font i el Museu de la Tècnica de Manresa.

Tal com indica l'acta que proclama el veredicte, *«d'aquest projecte, Alabern n'ha estat la veritable ànima; ja que en tots aquests espais es divulga el coneixement del món de l'aigua i s'hi sensibilitza i s'hi forma la ciutadania, en especial els joves, per avançar cap a uns usos més racionals d'aquest recurs. I no solament això, sinó que, en tot aquest conjunt, hi ha un valor afegit de la promoció turística dels municipis del Bages per on passa el canal medieval»*. Per visualitzar la importància de la seva petjada, imaginem-nos com seria la nostra ciutat si no disposéssim del conjunt del Parc de la Sèquia. De quin altre lloc d'esbarjo disposaríem els caps de setmana per poder passejar i gaudir amb civilitat de la natura? De quins elements de suport pedagògic disposaríem per transmetre la importància de la sèquia i de l'ús racional de l'aigua? Per sort, no cal que ens fem aquestes preguntes, si no és, com deia, per copsar la feina feta per en Josep Alabern.

Humanista

Els recursos hídrics han estat un dels eixos vertebradors de la trajectòria de l'actual director-gerent d'Aigües de Manresa. Tanmateix, no han estat els únics. Alabern és un humanista i, com a tal, s'ha implicat de valent en la vida cultural ciutadana, especialment en el conreu i impuls de la ciència i de la tècnica. Així, del 1990 al 2002 va ser membre del Patronat de l'Institut Català de Tecnologia (ICT), el 1991 va ser el fundador de la fundació privada Consell

Tecnològic del Bages, avui CTM, on ocupa des d'un bon començament el càrrec de secretari del patronat i la comissió executiva. Potser és per això, per aquest doble vessant que encarna Alabern –el de tècnic i el d'humanista– que, en el transcurs del lliurament del premi a la Sala de Plens de l'Ajuntament, va precisar que *«d'una banda, aquest guardó distingeix la meva persona, fet que em proporciona molta satisfacció i, de l'altra, és un premi que trenca la barrera tradicional que se sol establir entre la cultura artística i la cultura tècnica»*.

Segurament, la dissolució de fronteres entre disciplines és una de les qualitats més difícils de trobar en la generació de tècnics i científics d'avui dia. Cada cop més, els homes de lletres són, només, de lletres i, de forma igual però a la inversa, els de ciències són, només, de ciències. No fa tants anys –tot i que ja comencen a pesar– als bons arquitectes se'ls suposava coneixements de llatí i de grec clàssic, cosa del tot impensable avui dia. En Josep Alabern és fruit d'aquesta cultura ecumènica que va dominar el panorama cultural i científic de Catalunya durant bona part del segle XX.

Les aportacions d'Alabern al camp de l'estudi humanístic són nombroses. No debades, s'ha situat entre els capdavanters de la recuperació, difusió i salvaguarda del patrimoni de la indústria a Catalunya. Cal fer una menció especial a la seva tasca en l'esperonament del Fòrum Patrimonial Industrial, el reconeixement dels 100 elements del Patrimoni Industrial de Catalunya (dels quals, a Manresa, els Panyos, la Florinda, l'Escorxador i els Dipòsits vells) i la creació de l'European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage (E-Faith).

A banda, també ha escrit nombrosos articles i estudis de divulgació centrats, sobretot, a l'entorn de la nova cultura de l'aigua. A tall d'exemple, és coautor del llibre *Al voltant de la construcció de la Sèquia de Manresa* i autor de *Les aigües i el seu aprofitament*, dins d'*Història de la ciutat de Manresa, 1900-1950*, *Obres insígnies als nostres rius*; *De l'artesania al coneixement: Aigües de Manresa, 25 anys* i el recent *L'aigua, un fre al desenvolupament?* (publicat el 2008).

Tots aquests aspectes evocats fins ara fan que el jurat, amb gran lucidesa, hagi decidit concedir el Premi Bages de Cultura a un home compromès amb la ciutat i el país, però sobretot, amb la seva passió principal: l'aigua, la seva gestió i administració. En aquest sentit, les paraules del jurat són d'allò més clarificadores per entendre quins viaranys han estat els responsables de la concessió d'aquest guardó a Josep Alabern: *«El concepte de cultura és un conjunt de valors, que inclou aspectes com la manera de veure i interpretar el món. Un país i una societat no podrien avançar sense la tècnica i el progrés tècnic o el respecte per al medi ambient. El conjunt de la trajectòria de Josep Alabern sempre s'ha dut a terme des d'una catalanitat indiscutible i un amor demostrat cap al seu país. Per tot això, la tasca de Josep Alabern té una repercussió important i decisòria en el moment actual»*. Són evidents, així doncs, les aportacions del guardonat a la nostra ciutat i comarca, una clara contribució a l'activisme cívic i mediambiental. ■

A dalt, Alabern rep el premi Bages de Cultura 2008. A sota, Alabern i Joan Torres i Carol, president de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya, que en va fer la glossa

Manuscrit inquietant

LLORENÇ CAPDEVILA

Per bé que alterno espai amb l'Eduard Roure cada quinze dies en el suplement dominical d'un diari de Lleida, que tots dos publiquem a Proa i que compartim orígens ponentins, no ens coneixem personalment. Per això, el que pugui dir de la seva novel·la *Lligall trobat a la Cabana* no serà producte de cap compromís dictat per l'amiguisme.

«Abans que el seu olfacte infal·lible em trobi, deixaré escrites aquestes línies amb l'esperança desmaiada que algú les llegeixi, en qualsevol dels dies que vindran, i em vingui a auxiliar». Així de potent és l'arrencada de *Lligall trobat a la Cabana*. El protagonista innominat, narrador en primera persona, és un home que, fugint de la ciutat després d'una experiència traumàtica, se'n va a viure a una cabana apartada, enmig del bosc, a la muntanya, en un indret de difícil accés, en companyia del Rúfol, gos fidel, i de l'inquietant gat Nic. Allà es dedica a passejar i a recordar. De seguida, però, sabrem que hi ha alguna cosa terrible que el ronda, i que sembla venir del mig d'un bosc que hi ha davant de la Cabana, un indret misteriós que xucla l'atenció del lector, aterra el narrador i afecta el comportament dels animals que l'acompanyen. La sensació irracional de por s'apodera del malaurat protagonista, que se sent assetjat per una amenaça invisible i es precipita cap a un desenllaç sorprenent.

Al mateix temps, el narrador reconstrueix la seva història i, més concretament, la relació que va mantenir amb la seva dona, la Inès: com es van conèixer, com es van enamorar i com ella, després de la mort de la seva mare, va caure en una interminable i profunda depressió. És la recomposició d'una història d'amor que sabem, des del principi, que no acabarà bé.

La solitud, la incomunicació i el sentiment de culpa són els temes principals d'aquesta història contundent, carregada de referents literaris i cinematogràfics, situada entre el conte de terror i la novel·la psicològica, que explora alguns dels racons més foscos de la naturalesa humana. Els fantasmes, o dimonis, que el protagonista vol exorcitzar, l'assetgen, cada vegada més, des de diversos fronts: *«De sobte vaig entendre la dificultat de combatre els fantasmes, pel seu fonament bastit lluny de la raó i de la realitat; (···). De sobte vaig entendre la incapacitat de desafiar uns altres fantasmes, l'ombra dels quals s'havia passejat anteriorment pels vorals de la meva vida»*.

El lleidatà Eduard Roure es confirma, amb aquesta novel·la, com un narrador a tenir en compte. ■

Il·lustració: Anna Crespo

Toc de Clàssica

ROSA CLARENA

Després de l'èxit dels abonaments d'òpera i dansa, que a hores d'ara ja s'han consolidat al costat de l'històric abonament de teatre, la propera temporada de la programació del Kursaal estrenarà un nou paquet d'espectacles: el Toc de Clàssica. Es tracta d'una abonament de quatre concerts de música clàssica de primer nivell per a la sala gran del Kursaal i que tindran lloc entre els mesos de febrer i maig del 2009.

El primer concert del Toc de Clàssica l'oferirà l'Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya (OBC), el dia 4 de febrer, que interpretarà peces de Mozart i Txaikovski. El dia de la Festa de la Llum, el 21 de febrer, el Cor Lieder Càmera i l'Orquestra Barroca Catalana, sota la direcció de Manel Valdivieso, també actuaran al Kursaal amb motiu del 350 aniversari del naixement de Purcell i del 250 aniversari de la mort de Händel. La tercera proposta del Toc la porta el Quartet Casals, una formació que està triomfant arreu i que serà a Manresa el 29 de març. Finalment, l'Orquestra Simfònica del Vallès i el Cor Lieder Càmera interpretaran el dia 30 de maig *La Creació*, de Haydn. I l'abonament de tots quatre concert costa 90 euros.

Així doncs, es tracta d'una programació de qualitat, que inaugurarà l'OBC en la seva primera visita al Kursaal; una programació a l'alçada de l'equipament que en aquests moments tenim a Manresa i del qual creiem que n'hem de saber treure el màxim de partit. S'ha volgut explorar a fórmula de l'abonament de música clàssica per continuar en la línia d'altres gèneres que ha hores d'ara ja es pot dir que s'han consolidat; com és el cas de Toc d'Òpera i també el Toc de Dansa; malgrat que sabem que la música és un gènere molt més heterogeni.

Una oportunitat que posa sobre la taula el Toc de Clàssica és la relació escoles de música-Kursaal, engegada ja l'any passat amb Preludis (espais musicals de mitja hora, previs als espectacles de la sala gran del Kursaal a càrrec d'alumnes de música) i descomptes en els concerts de la programació. Ara s'obren noves línies de col·laboració que responen a la voluntat de fomentar que els estudiants de música puguin assistir al Kursaal a escoltar formacions de primera fila. Aquí també hi ha molta feina per fer.

De moment, doncs, l'abonament del Toc de Clàssica ja és a la venda, i les entrades individuals ho estaran a partir del dia 13 de desembre. Us animem a provar-ho, juntament amb tota la resta de programació que el Kursaal us proposa de cara al primer semestre d'aquest 2009 que estem a punt de començar. ■

Imatge: PURA TRAVÉ / Selecció text: LLUÍS CALDERER

"Però els vivents cometen tots
l'error de fer distincions massa tallants.
Els àngels (diuen) sovint no saben si entre vius
o bé entre morts es mouen. L'eternal corrent
arrossega a través dels dos regnes totes les edats
per sempre amb ell i en tots dos el seu so predomina"

RAINER MARIA RILKE: "Elegies de Duino"

Escultura d'Igor Mitoraj

LLUÍS CALDERER

Bones raons

Som, i potser no deixarem de ser mai, un país on petites passions, mesquineses i interessos de sostre molt baix, o bé una desraó, o una petita raó, acarades a raons de naturalesa més gran, arriben, moltes vegades, a assolir una magnitud i a portar unes conseqüències desorbitades en relació a allò que n'ha estat l'origen. Generalment, les reaccions que el fenomen suscita, més enllà de les parts interessades, acostumen a ser purament viscerals, o bé motivades per simpaties o antipaties que tenen a veure amb les persones implicades i res de res amb el fet real que ha encès l'esca.

Fa un parell de mesos, en aquesta mateixa secció, comentava la novel·la de Pere Calders *La ciutat cansada*, i és que aquest llibre es pot llegir perfectament com una paràbola ben il·lustrativa de milers d'aquest casos: allò que en el meu escrit en deia l'efecte *bola de neu*.

La dinàmica, si no té aturador, pot esdevenir tan perversa i envitricollada, i pot arribar a teixir al seu voltant una xarxa tan espessa que arribi a ofegar o malmetre qualsevol intent d'acarar les coses amb un mínim de lucidesa, sentit comú i amplitud de visió. Qui s'hi arrisqui en pot sortir menystingut, deixat de banda o, anant malament, ben escaldat.

I, tanmateix, malgrat els riscos que comporta, és aquesta darrera la posició que jo em prenc seriosament i valoro perquè obliga a la reflexió i t'allunya de partidismes sovint interessats i de demagògies irracionals. És per això que no podia passar sense esment l'exemple que se n'ha donat davant un d'aquells guirigalls de vol gallinaci, que diria Josep Pla, i que projecten una ombra gens agradable ni acollidora sobre la nostra ciutat i comarca .

Tots el vau poder llegir en el darrer número d'aquesta revista. Es tracta de l'escrit titulat: *En defensa del Museu*, signat per Josep M. Massegú.

No em dedicaré pas a fer-ne un comentari global ni parcial. No em veig amb cor de treure'n o afegir-hi res més. Sintonitzo perfectament amb tot allò que diu. Només em cal donar les gràcies a l'autor perquè amb les seves consideracions m'ha permès donar sentit a les meves més o menys vagues intuïcions, i això d'una manera que no pot ser més clara.

Si a Josep M. Massegú no l'ha pas mogut, de cap manera, el mal vici d'afegir més llenya al foc quan aquest no la necessita, sinó només la voluntat d'expressar lliurement, com a ciutadà i com a artista, un punt de vista sobre la qüestió, pel que fa a mi, el fet d'adherir-m'hi no és pas amb l'actitud de qui signa un manifest o s'arrenglera en una causa, sinó per una mera qüestió de dignitat personal. Es tracta, només, d'aprofitar l'avinentesa que em brinda aquesta *tribuna* perquè no fos cas que ningú, aprofitant-se del meu silenci, em pogués atribuir una posició contrària a la que realment sostinc, o, pitjor encara, atribuir-me una indiferència de la qual sóc ben lluny de trobar-me.■

Il·lustració: Dani Hernández Massegú

CAFETERIA
Cibus
RESTAURANT
BASES DE MANRESA, 60-62
TEL. 93 874 14 91 08240 MANRESA
NOVA CARTA DE RESTAURANT
Plats de cuina de mercat amb productes de temporada.
Servei de cuina ràpida a totes hores a la nostra cafeteria.

EP el Cul DEL POU
REVISTA D'OPINIÓ I OPINIÓ

El desembre congelat,
confús es retira,
i aquest Cul abraonat
a tothom critica...

Desembre 2008 NÚMERO 144

editorial

Aparca, si pots

Gràcies a la divina providència, per fi s'ha inaugurat el pàrquing de la Reforma amb un retard que clama al cel i que esperem que tingui responsables clars a qui atribuir el desgavell constant i la manca de previsió. S'inaugurarà l'aparcament, però quedarà pendent la segona fase del projecte que ha de sembrar la llavor de la vida entre tant de formigó acumulat a la falda de la Seu. Hi ha una bona colla de crítics de l'actualitat manresana que estarien disposats a confirmar que la ciutat continua agafant tard els trens. S'ha arribat tard a l'andana de la rehabilitació, la universitat i, inexcusablement, de la mobilitat i l'aparcament tot i que la complexitat de la trama urbana transformen el repte en una empresa difícil.

Les cagades municipals s'acumulen i la recerca de solucions, més enllà de l'ecologia, els usos del vehicle i les diputes amb els botiguers, no ha aconseguit mitigar l'efecte del trànsit rodat al centre de la ciutat. I, evidentment, amb el tema de la mobilitat i els embussos acaben sent els comerços i veïns del centre les víctimes de la mala planificació. Així, al retard de la Reforma cal afegir, les places d'aparcament dissuasori a la Parada que no ocupa ningú, i la infrautilització de la zona blava instaurada per *pilotes* a la plaça del Milcentenari que ja ha aixecat la ira dels residents a la zona que no disposen ni de places públiques a l'exterior, ni privades sota cobert per estacionar els seus vehicles durant la nit. I és que, veritablement i oblidant-nos de les penúries del bàsquet manresà, quan intentem buscar un foradet per estacionar el vehicle sí que *Tots som Manresa*. ■

va com va — *llum degàs*

Fets aïllats

Quan fa unes setmanes el pare d'un alumne va irrompre a l'institut on estudiava el seu fill amb la intenció de resoldre a cops de martell una picabaralla entre estudiants, la direcció del centre i la regidoria municipal d'Educació van declarar a l'uníson que es tractava d'un *fet aïllat*. I per evitar safareigs, atès que el noi martellejat era magrebí, les mateixes fonts van negar que en la provocació desencadenant de la baralla existís cap mòbil ideològic o xenòfob. El tema va ser notícia durant uns dies –fins i tot se'n van fer ressò els mitjans de comunicació nacionals– fins que el globus es desinflà i tots dos nois resultaren expulsats definitivament del centre.

Tanmateix, a diferència de la dita popular: *«morta la cuca, mort el verí»*, aquí cuca i verí perduren, si bé el proper fet aïllat tindrà lloc en un escenari diferent i, en conseqüència, serà un *altre* fet aïllat, tot i que les coordenades mentals seran exactament les mateixes. El problema és que massa sovint confonem o volem confondre aïllat amb fortuït. Sortosament els fets aïllats són esporàdics –mal aniria, si no–, però sempre hi ha un perquè, el qual ens permet analitzar, corregir o denunciar responsabilitats.

Al bosc, quan es fan bolets, encara que se'n facin pocs i surtin corcats, és perquè n'hi ha la llavor i poc o molt ha plogut. D'acord que una flor no fa estiu ni un martell esberla un país, però els fets aïllats no són orfes ni apareixen per generació espontània. Si un noi, aficionat a dibuixar esvàstiques i arrufar el nas en presència de pells més fosques, recorre al metall d'un martell per repel·lir presumptes agressions bé deu fer-ho animat per una certa neurona fòbica.

La poma d'Eva també fou, al seu moment, un fet aïllat, i encara avui en paguem els plats trencats. ■

dura és la vida — *maria picassó*

les set xacres d'un buda feliç

isaac bosch

Diu un proverbi xinès: La **Tonteria** es situa sempre a primera fila, per ser vista. La **Intel·ligència**, tot el contrari, es situa sempre al darrere per observar...

Com observador que sóc, fa temps que el cap em dóna voltes al voltant...d'una única idea, com una obsessió...Fixem-nos en l'estudi elaborat, o també dit treball de camp:
Sabó de **MARSELLA**, vermell **BORDEUS**, aigua de **VICHY**, si dic **ROQUEFORT**, tothom sap de què parlem...clau **ANGLESA**, ensaladilla **RUSA**, truita a la **FRANCESA**...són molts els exemples, de com en algúns països o poblacions s'han fet bé els deures...i avui en dia tothom coneix el producte i el seu lloc d'origen...Qui sabia situar en un mapa **MACADAMIA** abans de les anous? Coi, que fins i tot la **princesa Letícia** te unes **sardines** amb el seu nom, **ORTIZ!!!**

Què passa a **MANRESA?**...tan lamentablement tristos som, que no podem tenir ni una identitat pròpia i diferenciada, que ens faci reconeixibles en un món **cadavegadamés globalitzat?**... Busquem, ciutadans, busquem!...Segur que alguna cosa, o raresa sigular hem de tenir...

A mi, ningú m'ho ha demanat, però se m'ha acudit, començar amb una cosa petita, a l'espera que ens arribi aquesta colossal idea que ha de canviar la imatge de la ciutat...He fet gestions (he escrit un e-mail, encara no l'he enviat) per aportar al món dels colors un matís.

He escrit al senyor **PANTONE** oferint-li en nom de la ciutat, la creació d'un nou color, el **GRIS MANRESA**. Una barreja de colors foscos, negres i grisos, que donarien llum al naixement d'un gris apagat, ensopit i poc vistós, un color deprimit, amb el nom de **GRIS MANRESA**... Algú ho secunda?...Només són idees...**OO**oomm!

des de la butaca d'en Voltaire

l'homenot de la pipa

Obertura de mires... intel·lectuals

Escric aquestes línies fora del país i, amb la voluntat que no sigui un costum, intentaré comunicar els pensaments d'una manera més seriosa. De fet estem a la darrera entrega de l'any i una mica de reflexió i crítica anyal (o hauria d'escriure *anual*, amb les connotacions escatològiques de l'esperit caganer català?) no ens aniria malament i pot tenir fins i tot efectes terapèutics. En deixar Catalunya, els diaris feien esment a l'apartat que va dedicar la revista *The Economist* a Espanya, un conjunt de set llargs articles, sobretot a un d'ells amb una atenció especial a l'Estat de les Autonomies, el que al Regne Unit anomenen, amb més claredat que nosaltres, *Devolution*, sí retorn, que aquesta és la mare dels ous, ja que es tracta del retorn del poder polític, legislatiu i dels impostos al territori.

Després de llegir pel dret i pel revés aquest suplement, estic a punt de demanar cinc còpies (és el mínim que es pot demanar a la revista) i per 3,5 lliures esterlines cada còpia, igual alguns dels nostres polítics veuran que a la portada hi ha un Ninot de les Falles Valencianes i el contingut va en la línia del sarcasme i de la subtil agressivitat literària que és el fer habitual de la revista. Caldria recordar que quan un britànic suggereix una cosa està donant pràcticament una ordre. L'autor quan parla de *«caciques»*, diu *«o caps polítics regionals»*, i quan algú parla que no pot ser que cada autonomia tingui massa Universitats, ho diu per la boqueta d'un conegut polític català..

O sigui que més llegir i menys anar de víctimes en el món internacional. Al cap i a la fi, ahir mateix en un petit restaurant de Carmel escoltava una parella explicant les meravelles de Barcelona i la seva cultura. De fet quan em demanen d'on sóc des de l'any 1978, per primera vegada a Universitats americanes, respon: *«de Barcelona, Europa, Just inside Spain»* i això ho comprenen.

Però si una membre destacada del Govern s'emprenya per l'article, li recomano llegir amb calma i apartar aquesta sensació de ser el centre (víctima) del món. De fet aquesta consellera en una taula rodona que compartíem, va dir que no podia estar contenta d'un projecte on es parlava de complicitats, ja que si era així es feia *«còmplice»* i amb la complicitat, existia un delicte previ. Doncs, així farem xarxa i amics! ■

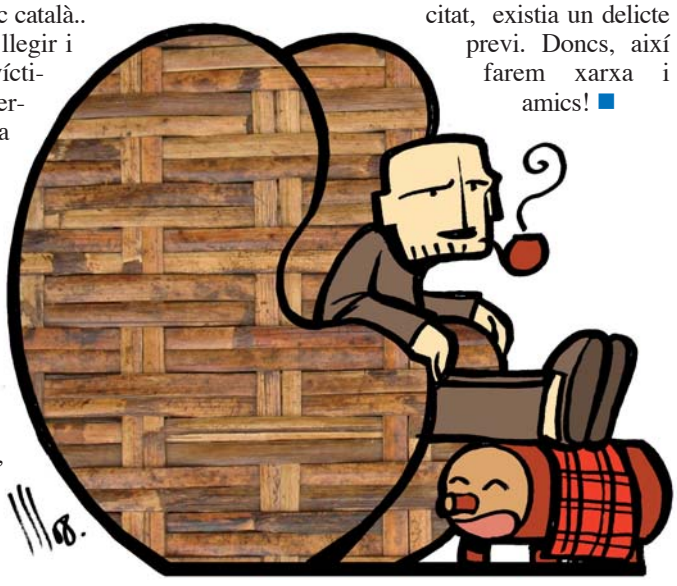

bugada al pou

El Club de la cançó, desbordat

Començo la primera rentada d'aquest més parlant, novament, del company Josep Maria Oliva que, com si es tractés d'un caçatalents del món del futbol, va saber apostar en el seu dia per la cantant Mai Meneses quan la noia havia passat per la segona edició d'*Operación Triunfo* sense pena ni glòria. De fet, va ser a través del seu company d'acadèmia Joan Tena que la madrilenya va conèixer i viure el caliu d'El Club de la Cançó i va caure (en sentit figurat) rendida als peus de l'amic Oliva, o viceversa. El cas és que ja com el cinquanta per cent del duet Nena Daconte juntament amb Kim Fanlo, la Mai va actuar el passat dijous 27 de novembre al Sielu presentant en seu segon disc *Retales de Carnaval*, que va sortir al mercat el 30 de setembre. Nena Daconte està de moda i arrossega un nombrós grup de seguidors i, és clar, a l'amic Oliva se li van desbordar totes les previsions i, com al protagonista de l'anunci dels petits dònuts recoberts de xocolata, li van sortir amics i amigues per tot arreu. Tots i totes (generalment amics d'amics i parents molt llunyans) li demanaven entrades per un concert que les va exhaurir ben ràpid. A més, a l'adreça electrònica també va rebre correus de tot arreu demanant entrades anticipades i consultant si hi hauria localitats a la taquilla el dia del concert. Evidentment, es fa quedar molta gent al carrer. I és que, malgrat que la formació té tanta notorietat i actualment és capaç d'omplir sales d'ampli d'aforament, la seva voluntat era la d'actuar a Manresa amb la configuració habitual d'El Club de la Cançó: públic assegut i un ambient íntim i proper. La mateixa bona impressió que va tenir la Mai la primera vegada que va actuar a la ciutat i que ara l'il·lusiona a tornar-hi sempre i quan li demani Josep Maria Oliva, és clar.

Banc públic?

La conservació del mobiliari públic és un dels reptes als quals ha de fer front l'Ajuntament davant del poc respecte d'alguns ciutadans i els brots d'incivisme constant. En general, hi ha poca consciència que papereres, arbres, pilones i bancs les paguem

entre tots i són d'ús públic i molt poca gent els respecta com si fossin propis. Res a veure, però, amb l'apropiació indeguda d'un banc de la zona de l'avinguda de les Bases de Manresa que n'ha fet un establiment de restauració i que reflecteix la fotografia que publiquem. El cas és que el banc ha passat a formar part de la terrassa de la cafeteria i hom s'hi pot asseure i prendre una consumició aprofitant la taula que hi queda just al davant. Espero que l'Ajuntament resituï el banc, la terrassa o, simplement, torni a col·lectivitzar i recuperar-ne el seu ús públic.

Gat extraviat

Tornant al tema del civisme, un amable lector em fa arribar la imatge d'un cartell on apareix retratat un gat que, pel que sembla, algú va trobar. El curiós del cas és que, generalment, es dóna la situació contrària: és el propietari de l'animal qui penja cartells per trobar la seva mascota. És remarcable que, en els temps que corren,

algú es prengui tantes molèsties. Recull el gat, l'immortalitza en una instantània ben bucòlica i l'escampa per tot arreu per recercar el propietari. Com a conciutadà l'aplaudeixo i espero que el gat hagi pogut tornar a casa.

Premiats polifacètics

Malgrat els afanys de capitalitat, Manresa continua sent una ciutat petita i la vida associativa i cultural sovint és força restringida. Això, però, no treu mèrit a personatges com Jordi Serra Morales, guanyador del Premi Antoni Esteve per a estudis en el camp de les ciències pel treball *Reconstrucció de la vida de Teresa Corominas i Badia. Mètodes i limitacions*. Un premiat que, minuts més tard i sota el pseudònim de Jordi 'Jet' Serra, també recollia el Premi Sibelius de Cantautors per la cançó *Dóna'm l'alegria d'anar a dormir trist*. Literalment, aquest home multipremiat toca totes les tecles. Un cas semblant al del nostre col·laborador Joan Vilamala, que va rebre el Premi Fundació Orfeó Manresà, per la composició *Obrim camins a dins l'afrau*. L'exmembre dels Esquirols es dedica professionalment a l'ensenyament a l'institut Pius Font i Quer però, com va quedar clar en el darrer certamen dels Lacetània, manté ben viva la seva afecció per fer cançons.

Mòbil inoportú

En la mateixa sessió de lliurament dels Premis Lacetània i Bages de Cultura, va glaçar la sang d'organitzadors i autoritats el so inoportú d'una melodia de telèfon mòbil al ritme del conegut pasdoble *Paquito el chocola-*

quintí torra cordons

tero, que en un acte organitzat per Òmnium Cultural va ser la nota còmica, i, per què negar-ho, també dissonant. És clar que el gag no es va acabar de completar i els assistents amb més imaginació no van poder presenciar el moviment pèlvic i el crit de les patums entortolligats entre ells per la zona dels malucs.

Depilació lingüística

I per cloure la *Bugada* del mes m'endinso en l'apassionant món de la depilació que, actualment, preocupa de manera equitativa tant a dones com a homes. La tècnica en aquest camp també ha avançat i les possibilitats del làser permeten eradicar la sortida de pèl en algunes zones. El que reproduïm és l'anunci d'una cadena d'establiments d'estètica que a Manresa té la seva seu al Passeig i que ha aparegut en diversos mitjans gratuïts. Aquest inclou la llista detallada de totes les possibilitats d'*esquilada* a les parts més insospitades del cos masculí i femení amb la seva corresponent tarifa. Cal dir que l'anunci és redactat en un català impol·lut. Davant de tanta genuïnitat, però, els responsables de l'establiment ha decidit matisar el nom de les parts de l'anatomia que en català normatiu potser no s'acabarien d'entendre. Així, entre parèntesi, l'anunciant s'ha permès matisar els termes clatell (entre parèntesi *«nuca»*), engonals (*«ingles»*), espatlla (*«hombros»*) i natges (*«glúteos»*). Calia? ■

stylaser
La millor tecnologia al teu abast

Retenció de líquids | Foto-rejoveniment | Cel.lulitis "Vela" | Fotodepilació | Reafirmació muscular (pit)
Reafirmació muscular (pit) | Cosmètica avançada Stylaser | Foto-rejoveniment

Fotodepilació

Abdomen	65 €	Esquena Completa	120 €
Arèola	10 €	Integral	80 €
Aixelles	40 €	Línia Alba	15 €
Anus	20 €	Línia Biquini	49 €
Barba masculina	139 €	Llavi superior	24 €
Braços home	99 €	Mentó	29 €
Braços dona	70 €	Mitges cames inf.	120 €
Cames senceres dona	240 €	Mitges cames sup.	130 €
Cames senceres home	260 €	Natges (Glúteos)	70 €
Coll	20 €	Orelles	15 €
Clatell (Nuca)	20 €	Pòmuls	20 €
Dits	10 €	Patilles	29 €
Engonals (Ingles)	69 €	Pit	70 €
Entrecella	20 €	Regió lumbar	55 €
Espatlla (Hombros)	49 €		

Aquest és un espai obert a la col·laboració dels lectors. Feu-nos arribar les vostres notes a l'Apartat de Correus 1, de Manresa, o bé a l'adreça electrònica bugada@elpou.cat.

ab absurdo — marcel pérez

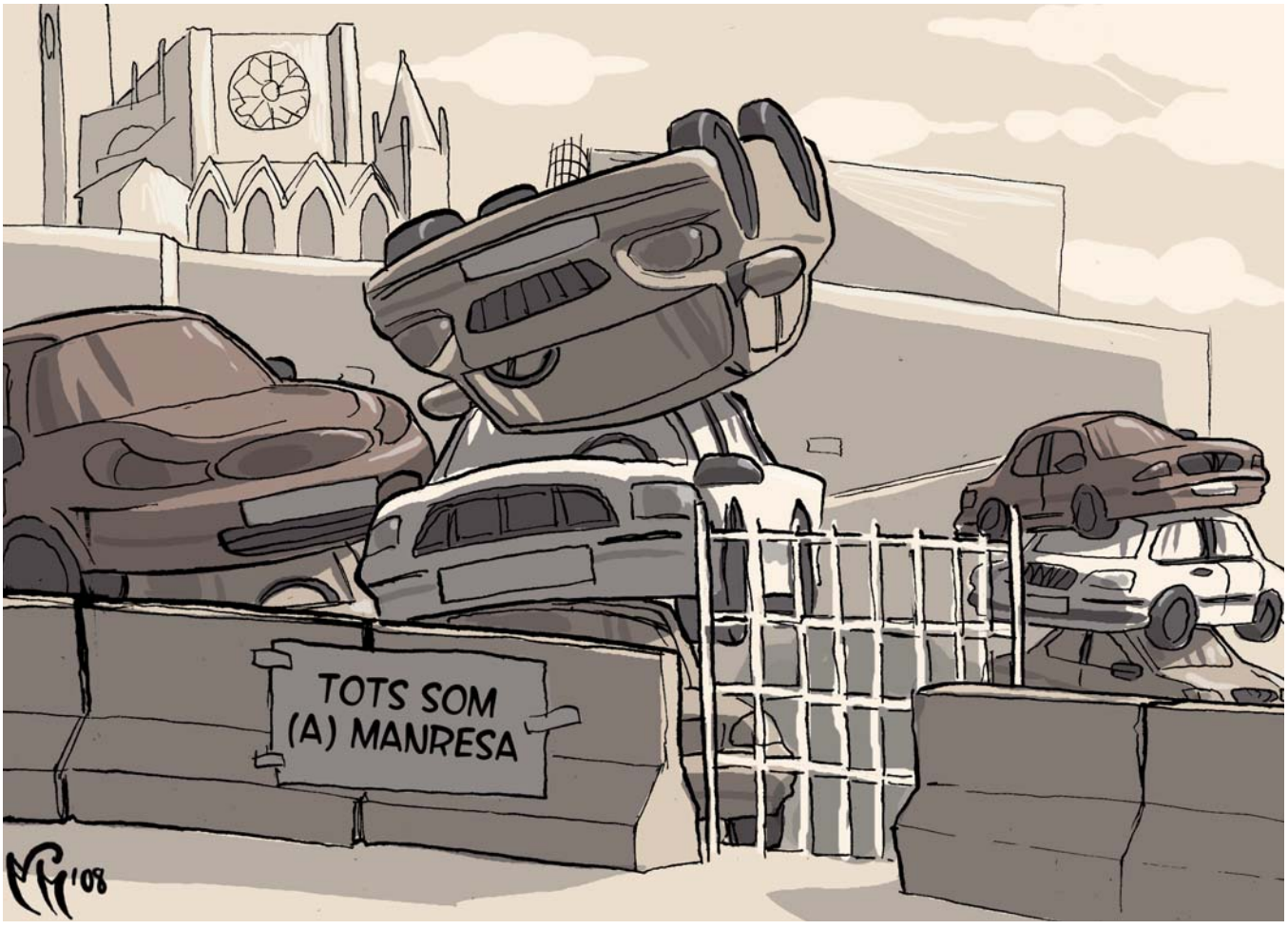

epitafi

mossèn gudiol

Els plors de Joan Vilandeny

Benvolguts germans i germanes. Fa ben pocs dies vaig rebre la trucada desesperada de Joan Vilandeny, el rei de la música de ball a les terrasses d'estiu del Passeig, corprès per la notícia que una jutgessa prohibia a l'Ajuntament fer música als espais públics si l'acte no pertanyia al programa d'alguna festa patronímica. Déu meu, quina poca mànigа ampla i quina poca sensibilitat artística i social. De fet, tot plegat és el resultat de la denúncia d'una veïna per les revetlles setmanals de la plaça (mal dita) d'Espanya. A fe de Déu que devia ben aixafar-li l'ull de poll tanta gresca per posar una denúncia ni més ni menys que contra la casa gran per permetre tals esdeveniments. Per molt que vaig insistir a fer-li comprendre que tot era desmesurat, l'amic Vilandeny, gran artista i millor persona, això no ho va poder entendre. Ell, que viu dels somriures agraïts de la seva clientela que xala amb la ballaruga i el segueix a tot arreu on va amb la seva pianola i el seu micròfon reverberat que dissimula aquells tons que graten el desafinat. A ulls de Déu, en Joan té un ofici que no pot fer mal a ningú: el de fer feliços als altres.

Afortunadament, els responsables municipals han decidit, sense contemplacions, fer cas omís de la sentència judicial, tot i que l'ordenança que regula aquest tipus d'actes es podria revisar per evitar situacions tan patètiques com la que condemna el pobre Vilandeny a reduir les seves aclamades intervencions a Manresa. I és que al marge d'aquesta petita batalla jurídica, Déu sap que, aquests balls de la plaça de l'institut, acullen un públic de la tercera edat que té molt poques activitats d'esbarjo durant l'estiu i que troba al centre de la ciutat un bon baló d'oxigen per fer gresca i xerinola i, tot sigui dit, pixar-se de riure comentant com van guarnits els seus coetanis davant la desfilada inacabable de visos arremangats i dentadures postisses desencaixades per l'efecte de *Paquito el chocolatero*. Amb tanta psicosi de crisi i tanta desgràcia, només falta que la judicatura ens vulgui encotillar l'esbarjo. Déu meu, quina frivolitat! Com si la justícia pogués donar lliçons d'alguna cosa. L'únic jutge que reparteix equitativament perdó i redempció és Déu Nostre Senyor que, dit sigui de passada, no té res contra les celebracions i els balls populars, sempre i quan acabin a una hora raonable i es portin a terme amb civisme. Fins aquí podíem arribar. ■

lo gaiter del calders

La fira Mediterrània
aquest any se'ns ha negat.
S'ha negat com l'all i oli
que posem al pa torrat.
Que potser hem trepitjat merda?
Qui pot evitar el mal fat?
Deu ser perquè el Mare Nostrum
no el tenim aquí el costat.
Som al cor de Catalunya
i el mar ens queda allunyat.
No vols *caldo*? Dues tasses.
Sempre plou sobre mullat!

La jutgessa, qui ho diria?
No vol festa ni soroll,
perquè es veu que a una veïna
li xafaven l'ull de poll.
Molt sovint l'Ajuntament
ens posa multes a doll,
que n'aprenguin i que paguin
per la gresca i l'atropoll
i que vegin el que passa
quan ens fa anar de corcoll.
Pel que pugui ser, amb la gaita,
jo canto al peu d'un bedoll.

Ajuntament de Manresa

Ara, amb els **Plans de Pensions** de Caixa Penedès **guanyi més**

CONTRACTI ARA EL SEU PLA DE PENSIONS I PODRÀ ACONSEGUIR MAGNÍFICS ARTICLES

Promoció vàlida del 3 de novembre fins al 31 de desembre de 2008. Demani informació a qualsevol oficina de Caixa Penedès o bé consulti el nostre web: www.caixapenedes.com

Caixa Penedès actua com a dipositària i comercialitzadora dels Plans de Pensions i Fons de Pensions gestionats per Caixa Penedès Pensions, EGFP, SA.

GRUP Caixa Penedès

Persones al servei de persones

www.caixapenedes.com